

Životní pomoc seniorům v situaci domácího násilí

Daniel Kubáček

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Daniel Kubáček**
Osobní číslo: **H13158**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Životní pomoc seniorům v situaci domácího násilí**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti prevence a intervence v případě domácího násilí páchaného na seniorech.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníků.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAKOŠOVÁ, Zlatica. Sociálna pedagogika ako životná pomoc. 3. rozšírené a aktualizované vydanie. Bratislava: public promotion, 2008.

CONWAY, Helen L. Domáci násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, 158 s. Albatros Plus. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Moderní psychologie pro právníky: [domáci násilí, stalking, predikce násilí]. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 150 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a kol. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

DALIGAND, Liliane a Véronique BEDIN. Násilí v partnerských vztazích. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014, 141 s. ISBN 978-80-262-0718-4.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

ŠEVČÍK, Drahomír a kol. Domáci násilí: kontext, dynamika a intervence. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 186 s. ISBN 978-80-7367-690-2.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

6. ledna 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2016

Ve Zlíně dne 6. ledna 2016

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 20.4.2016

.....

---

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdětku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdětku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Předkládaná bakalářská práce se zabývá problematikou domácího násilí páchaného na seniorech. Nastiňuje možné způsoby, kterými by šlo seniorům pomoci, aby se buď sami, nebo za podpory ostatních, dokázali domácímu násilí bránit. Práce obsahuje teoretické informace o domácím násilí, s podrobnějším zaměřením na násilí páchané na seniorech, získané studiem odborné literatury a dalších informačních zdrojů. Hlavní podstatou práce je kvantitativní výzkum, pomocí kterého by měly být získány poznatky o tom, zda se senioři a seniorky setkali s domácím násilím, jaké mají povědomí o možnostech prevence domácího násilí, kde tyto informace získali, nebo zda mají povědomí, kde informace získat. Cílem je veškeré znalosti aplikovat v budoucí praxi.

Klíčová slova: domácí násilí, senior, životní pomoc, násilná osoba, ohrožená osoba

ABSTRACT

The presented thesis deals with the issue of domestic violence against seniors. It outlines the possible ways to help the elderly to resist the domestic violence either on their own or with the support of others. The work includes some theoretical information about domestic violence, with a detailed focus on violence against seniors, by studying literature and other information sources. The main essence of the work is a quantitative research which should show, whether seniors have experienced domestic violence, what their awareness of the prevention of domestic violence is, where they have found the information, or if they know where to get it. The aim is to apply all the knowledge in future practice.

Keywords: domestic violence, a senior, help in life, a violent person, an endangered person.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, panu doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc., za odborné vedení, ochotu, pomoc a cenné rady při vypracovávání bakalářské práce.

Motto:

„Nevěř ostatému drátu, byť se stokrát tvářil jak stonek růže.“

Karel Kryl

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM	12
1.1 O STAVU ZKOUMÁNÍ TÉMATU V LITERATUŘE DOMÁCÍ, ZAHRANIČNÍ, CIZOJAZYČNÉ	13
1.2 VZTAH TÉMATU K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE.....	16
1.3 ZÁKLADNÍ POJMY POUŽITÉ V PRÁCI	17
2 DOMÁCÍ NÁSILÍ U SENIORŮ	20
2.1 DRUHY NÁSILÍ PÁCHANÝCH NA SENIORECH A JEJICH ZNAKY	21
2.2 ROLE SENIORA PŘI DOMÁCÍM NÁSILÍ	23
2.3 ÚSKALÍ POMOCI U SENIORŮ	25
3 ŽIVOTNÍ POMOC SENIORŮM V SITUACI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	27
3.1 JAK ROZPOZNAT TÝRANĚHO SENIORA	27
3.2 JAK PŘEDCHÁZET NÁSILÍ U SENIORŮ.....	29
3.3 DRUHY POMOCI SENIORŮM.....	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
4 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŘEŠENÍ.....	35
4.1 CÍL VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	35
4.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ A VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	35
4.3 METODA SBĚRU DAT A TECHNIKA VÝZKUMU	38
4.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	39
4.5 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	40
5 VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	42
5.1 VYHODNOCENÍ DEMOGRAFICKÝCH ÚDAJŮ	42
5.2 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	43
5.3 VERIFIKACE HYPOTÉZ	61
5.4 SHRnutí VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	64
5.5 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	65
ZÁVĚR	66
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	67
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	69
SEZNAM TABULEK.....	70
SEZNAM GRAFŮ	71
SEZNAM PŘÍLOH.....	72

ÚVOD

Po celou dobu existence lidstva se setkáváme s lidmi mocnými a lidmi slabšími. Všude můžeme číst, že všichni jsou si rovni a mají stejná práva. Bohužel tomu tak není. Vždy se najde někdo, kdo si o sobě myslí, že je něco víc a snaží se uplatnit svou moc na úkor druhých. To se např. projevuje i při domácím násilí. Zranitelnými se nejčastěji stávají ženy, děti a senioři. I když jde o téma velmi vážné, málo se o něm mluví. Stále představuje jakési společenské tabu, o kterém se velmi pomalu začíná hovořit. Nejméně pak v souvislosti se seniory. A právě senioři jsou zvláště zranitelní. Starší lidé, stejně jako děti, se již neumí bránit, a proto se o těchto problémech veřejnost mnohdy ani nedoví. Setkáváme se s týráním seniorů, jež jsou svěřeni do péče zdravotnických nebo sociálních zařízení. Ale co je daleko horší a jen málokdo si to dokáže představit je, že někdo z rodiny anebo přátel, ubližuje starému člověku. Jakkoli je to neuvěřitelné, děje se to. Nejohroženější skupinou jsou starší lidé se sníženou soběstačností, se zdravotními postiženími, duševně nemocní a starší lidé žijící v odlehlých částech venkova. Vyžadují specifickou podporu a pomoc.

Cílem bakalářské práce je zamyslet se nad problematikou domácího násilí u seniorů a nastínit možná řešení jak seniorům pomoci, či jak domácímu násilí předcházet. Tato bakalářská práce je rozdělena do dvou částí a to na teoretickou část a na část praktickou. Teoretická část byla zpracována na základě shromáždění, studia a analýzy dostupné literatury a informačních zdrojů. Studována byla především domácí literatura. Zahraniční a cizojazyčná literatura sloužila k doplnění a rozšíření informací o dané problematice. První kapitola teoretické části se věnuje rešeršní činnosti publikací, jež byly nejpřínosnější pro tuto práci. Dále se práce zamýšlí nad vztahem pomoci, domácího násilí a sociální pedagogiky. Vymezuje také základní pojmy související s danou problematikou. Druhá kapitola se pokouší o ukotvení problematiky domácího násilí. Od obecných informací přechází k tématu domácí násilí a senioři a toto téma podrobněji rozvádí. Charakterizuje druhy a znaky násilí páchaného na seniorech a také pachatele těchto činů. Zajímáme se, jaká je role seniora a jaké úskalí musíme překonávat při pomoci seniorům. V třetí kapitole jsou rozebírány současně dostupné možnosti prevence a pomoci, které ohrožené osoby mohou využít. Jsou zde podrobněji popisovány tři základní pilíře pomoci. Praktická část se zaměřuje na to, jak senioři problematiku domácího násilí vnímají. Zda vědí, jak násilí předcházet, jak jej rozpoznat, jak mu čelit a kde mají hledat

pomoc. Prostřednictvím dotazníkového šetření a kvantitativního výzkumu vyvrátit nebo potvrdit stanovené hypotézy a zodpovědět cílové otázky bakalářské práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM

Ve snaze proniknout do problematiky domácího násilí páchaného na seniorech, je nejprve zapotřebí se seznámit s podstatou tohoto celospolečenského fenoménu. Většina současné dostupné literatury se zabývá fenoménem domácího násilí popisně. Navíc se podrobněji zaměřuje zejména na partnerské násilí – násilí páchané na ženách. Negativní dopady domácího násilí na děti a seniory jsou doposud opomíjeny a jen občas najdeme literaturu popisující domácí násilí u těchto obětí. I přesto lze základní formy a příčiny spojené s domácím násilím v dostupné literatuře nalézt. Kromě literatury jsou volně dostupné základní informace na internetových stránkách organizací zaměřujících se na danou problematiku. Dalšími zdroji, kde můžeme získat potřebné informace, jsou organizace zřízené státem nebo nestátní neziskové organizace. Ty umožňují ohroženým osobám vyznat se v celé situaci, zajistit psychologickou pomoc a poradit jim, jak postupovat dále. V České republice jsou od roku 2007 zřízena pro jednotlivé kraje Intervenční centra. Jejich posláním je pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Poskytují ambulantní, terénní nebo pobytové služby s cílem zajistit ohroženým osobám bezpečí a pomoci jim navrátit se zpět do běžného života. Dále v České republice existují linky krizové telefonické pomoci, kde může osoba ohrožená domácím násilím zavolat.

Aktuálnost snah o řešení problému domácího násilí se v posledních letech odráží i na vzniku nejrůznějších mezinárodních organizací s širokým spektrem působnosti v dané oblasti (např. International Network for the Prevention of Elder Abuse /INPEA/, v níž má Česká republika již své zastoupení) a časopisů, které se tématu špatného nakládání se seniory speciálně věnují (např. Journal of Elder Abuse and Neglect). (Martinková a kol., 2009, s. 6).

Tendencí domácího násilí je dopouštět se ho skrytě, beze svědků. A to je jeden z největších problémů. Právě z tohoto důvodu chybí svědci a důkazy, že k domácímu násilí dochází. Záleží na společnosti, aby s tím něco dělala. Nevyhýbala se odpovědnosti, a pokud se s domácím násilím setká, ať již na vlastní kůži nebo s doslechu, aby jej oznámila na PČR. Pokud tak činit nebudeme, lidé budou dál trpět za zavřenými dveřmi.

1.1 O stavu zkoumání tématu v literatuře domácí, zahraniční, cizojazyčné

V domácí literatuře chybí dostatek odborných publikací a výzkumných studií zabývajících se problematikou domácího násilí. Většina autorů publikací o domácím násilí nebo obětech trestných činů pochází z řad psychologů, advokátů a policistů. Publikace jsou spíše sborníky příspěvků nebo jsou v nich popsány vlastní zkušenosti obětí domácího násilí. Převažují publikace popisující domácí násilí na ženách. To je obecně nejvíce medializované. O násilí páchaného na seniorech mnoho publikací nenajdeme. Většinou tyto informace nalezneme v odborných časopisech jako např. *Policista*, *Prevence úrazů, otrav a násilí*, apod. nebo na internetových portálech věnujících se pomoci obětem trestných činů – Bílý kruh bezpečí, *Život 90* a další. Mezi odborné publikace definující a podrobně popisující pojem domácí násilí patří knihy *Pomoc obětem trestných činů* (Čírtková, 2007), *Domácí násilí na mužích a seniorech* (Buriánek a kol., 2006), *Krizová intervence* (Vodáčková, 2012) a diplomová práce *Násilí na seniorech v českých rodinách* (Hříbalová, 2008).

Ucelený přehled informací týkající se obětí trestných činů podává kniha *Pomoc obětem trestných činů* (Čírtková, 2007). V pěti kapitolách je podrobně popsána psychologická, sociální a právní pomoc obětem. Jedná se o příručku určenou především pro lidi pracující v pomáhajících profesích. Ale je vhodná i pro studenty, lékaře, pracovníky linky důvěry a další, neboť poskytuje praktické informace a rady, jak pracovat s oběťmi trestných činů. Kniha byla symbolicky vydána u příležitosti oslav 15. výročí existence Bílého kruhu bezpečí a Evropského dne obětí.

Další velmi přehledný souhrn informací o domácím násilí, jeho podobách, formách a typech přináší kniha *Domácí násilí* (Ševčík a kol., 2011). Popisuje jeho cyklus i výskyt mezi obyvateli České republiky. Jedna z podkapitol se věnuje důsledkům domácího násilí a s tím spojeného syndromu týrané osoby. V knize jsou podrobně charakterizovány násilné osoby i osoby ohrožené domácím násilím. Poslední kapitola se věnuje pomoci ohroženým osobám – je zde popsána činnost intervenčních center, interdisciplinární spolupráce, prevence a intervence v případech domácího násilí. Stručně je zde vysvětlen i právní rámec domácího násilí v České republice.

Kniha *Partnerské násilí* (Marvánová-Vargová a kol., 2008) poukazuje na násilí v partnerských vztazích z pohledu obětí, pachatelů a dětí, jak účastníci domácího násilí vnímají tuto problematiku. Kniha je členěna na čtyři části. V úvodu jsou vysvětleny

základní pojmy, dále formy domácího násilí a jsou zde zmiňovány i o nejčastějších mýty spojené s násilím v partnerských vztazích. V dalších částech jsou popsány možné způsoby intervence, základní doporučení pro efektivní pomoc obětem. Přílohou knihy je seznam organizací, jež se zabývají pomocí obětem trestných činů.

Dobrym zdrojem informaci je *Sborník textů k problematice domácího násilí* (2010) vydaný Centrem sociálních služeb Praha. V deseti kapitolách jsou shrnuty závěry ze setkání interdisciplinárního týmu v Praze v letech 2008 – 2009, pořádaných Intervenčním centrem CSSP. Přehledně je zpracována kapitola Práce s osobou ohroženou domácím násilím. Nastihuje zde činnost např. Intervenčního centra, Občanského sdružení ROSA, Bílého kruhu bezpečí, o.s. Další příspěvky se týkají témat, jako je posttraumatická stresová porucha u obětí domácího násilí, děti a domácí násilí, domácí násilí z pohledu policie nebo soudní praxe, závislosti a domácí násilí nebo domácí násilí v přestupkovém řízení. Jedna kapitola je věnována stalkingu, neboli nebezpečnému pronásledování. Sborník obsahuje i zahraniční zkušenosti zemí USA a Švédska s domácím násilím.

Důležitým informačním zdrojem pro účely této práce je dokument *Přehled problémů v oblasti prevence a poskytování pomoci v oblasti domácího násilí a syndromu týrání a zanedbávání (EAN) páchaného na seniorech s dopadem na sociální a zdravotní oblast* (Kosařová, 2013). Jde o dokument, který vznikl za podpory Ministerstva vnitra České republiky. Věnuje se domácímu násilí u seniorů, jeho formám a znakům. Podrobně jsou zde popisováni pachatelé, faktory, specifika a důsledky domácího násilí u seniorů. Samostatná kapitola je věnována úskalí pomoci seniorů, zmapování dostupné pomoci pro seniory v oblasti domácího násilí. Další kapitola se zabývá syndromem EAN. Součástí dokumentu jsou i statistické přehledy za rok 2012 a několik kazuistik. Závěr dokumentu se zabývá návrhy na efektivnější pomoc pro seniory ohrožené domácím násilím a syndromem EAN.

Přínosným zdrojem informaci je také diplomová práce *Násilí na seniorech v českých rodinách* (Hříbalová, 2008). Autorka se v práci zabývá teoretickými východisky domácího násilí. Popisuje stárnutí a stáří a pokouší se definovat pojem senior. Podrobněji se věnuje mezigeneračnímu násilí na seniorech a jeho příčinám. Také se v práci zabývá legislativou domácího násilí v České republice a mezinárodními aktivitám spojených s domácím násilím.

Dalším dobrým zdrojem informaci k získání přehledu o dané problematice je kniha *Krizová intervence* (Vodáčková a kol., 2012). Kniha se zaměřuje na problematiku krizové

pomoci. Jsou v ní popisovány různé situace, při kterých lidé vyhledávají odbornou pomoc, a také nastiňuje, jaké jsou možnosti krizové intervence. Je rozdělena do dvou částí. V první části jsou detailně rozebírány teoretická východiska a různé formy (setkání tváří v tvář, telefonická pomoc, krizová intervence při katastrofách) a techniky krizové intervence. Druhá část se věnuje krizím spojených s jednotlivými fázemi lidského života. Zde je i část věnovaná seniorům. Kniha také podává ucelený přehled pracovišť krizové intervence u nás i v zahraničí. Poslední kapitoly knihy se věnují sociálně-právním aspektům krizové intervence.

Základní informace o agresivitě, šikanování, psychickém týrání na pracovišti – mobbingu a fyzickém napadení představuje publikace *Sám proti agresi* (Novák, Caponni, 1996). Dá se říci, že jde o praktickou příručku na zvládnutí agrese v sociálních skupinách. Popisuje různé formy agrese a uvádí praktické rady, jak se jí bránit. Dále se snaží naučit odhalovat projevy agrese, bránit se různým projevům agrese nebo jim předcházet. Je rozčleněna do deseti kapitol. Místo úvodu a závěru je součástí publikace test. Úvodní test vystihuje přístup člověka k životu. Podle výsledku vyhodnocení na něj navazují dva subtesty. Závěrečný test se týká asociací, jež nám vyvstávají u rodinných příslušníků. Při vyplňování testu se klade důraz na zamyšlení se nad svým chováním.

Zahraniční literatura slouží především jako doplnění o odborné informace. Problematiku domácího násilí dále rozvíjí a přináší možnost porovnat mnohé názory a způsoby, jak se v zahraničí staví odborníci i veřejnost k danému tématu.

Kniha *Domácí násilí* (Conwayová, 2007) je určena nejen obětem domácího násilí, ale i těm, kteří znají někoho v této pozici a chtějí mu pomoci. Autorka na devíti příkladech skutečných lidí popisuje různé způsoby, jak se domácí násilí projevuje a zároveň představuje možnosti, jak se mu můžeme bránit. Pomocí této knihy se snaží dát obětem domácího násilí na vědomí, aby si přiznaly, že se jich tato věc týká. Aby otevřely oči a nebály se, si říct o pomoc.

Také v knize *Násilí v partnerských vztazích* (Daligand, 2014) najdeme příběhy lidí, kteří byli zasaženi domácím násilím. Po úvodních definicích a statistických údajích jsou popisovány skutečné příběhy lidí. Cílem knihy je ukázat utrpení, kterým prošli, aby další lidé mohli podobnému osudu uniknout. Našli v sobě odvahu a začali hledat pomoc.

V cizojazyčné literatuře najdeme mnoho autorů z řad odborníků i laiků, kteří se věnují tématu domácího násilí. Jde o problém vyskytující se na celém světě. Kniha *Preventing partner violence: Research and evidence-based intervention strategies* (Whitaker, Lutzker, 2009) představuje komplexní přehled informací o partnerském násilí. V knize jsou rozebírány rizikové faktory, účinky na zdraví, sledování, prevence a intervence při domácím násilí, včetně teorie. Autoři knihy tvrdí, že hlavním cílem moderní civilizované společnosti je odhalit problém co nejdříve a zastavit dříve, než se někomu stane něco zlého. Tématikou domácího násilí u seniorů se věnuje kniha *Elder abuse in perspective* (Biggs, Phillipson, Kingston, 1995). Jde v posledních letech o první knihu, poskytující kritickou a reflexní analýzu této rostoucí problematiky. Zaměřuje se na otázky zneužívání starších spojené s odbornou přípravou a zkoumáním metod intervence a prevence. Snaží se upozornit společnost na tento problém a také ho pochopit a vysvětlit.

1.2 Vztah tématu k sociální pedagogice

Vztah mezi domácím násilím a sociální pedagogikou může existovat ve více spektrech. Stačí si jen uvědomit, proč domácí násilí vzniká. Dle Čírtkové (2008, s. 42) se tento vztah skládá ze čtyř faktorů. Prvním je faktor společenský (makrosystémový). Zde můžeme zařadit převládající názory společnosti, společenské normy, mýty, předsudky související s domácím násilím, reakce společnosti na tuto problematiku, postoje, tolerance. Druhým faktorem je faktor situační (exosystémový). Tady můžeme mluvit o konkrétním sociálním prostředí, životní situaci, nebo např. o nezaměstnanosti, nedostupnosti služeb, postavení a problémech rodin, o reakcích institucí na domácí násilí. Třetí, rodinný (mikrosystémový), faktor popisuje vztahy mezi blízkými. Hovoří se zde o uplatňování moci a kontroly uvnitř rodiny, o různých typech interakce a přejatých vzorcích chování. Čtvrtým faktorem je faktor individuální (ontogenetický, psychologický). Jde o faktor hlavních aktérů domácího násilí. Charakterizuje povahové rysy, sklony k agresi, labilní emocionalitu a nezralost. U konkrétních případů bývá různá váha těchto faktorů.

S domácím násilím se můžeme setkat také u rodin, které jsou materiálně velmi dobře zajištěny. Nemusí tudíž čelit žádným stresům (odpadají zde faktory na exosystémové úrovni). Při řešení jednotlivých případů domácího násilí platí, že je nejdůležitější zjistit jednotlivé souvislosti velmi pečlivě, pakliže chceme domácí násilí zastavit a ochránit tak

ohroženou osobu a poskytnout účinnou pomoc všem zúčastněným. (Čírtková, 2008, s. 41 - 42)

Sociální pedagogiku lze chápat jako celoživotní pomoc ohroženým a sociálně znevýhodněným skupinám obyvatel. V aplikaci na seniora u člověka dochází s přibývajícím věkem k úbytku fyzických sil. Ubývá přátel a tím i sociálních kontaktů. S přibývajícím věkem je stále více zdravotních omezení. Ze samostatné osoby se postupem času stává osoba více či méně závislá na ostatních. Závislost je jedna ze životních situací, která u lidí ve vyšším věku přispívá k domácímu násilí. Další možnou životní situací bývá sociální izolovanost. Senioři také trpí nedostatkem sebedůvěry. Mívají dlouhodobější onemocnění, mnohdy i závažného charakteru. Často se k nim vracejí bydlet jejich děti, které jsou závislé na drogách, alkoholu nebo hracích automatech. Senioři také často žijí se svými duševně nemocnými dospělými dětmi. Je proto důležité výchovně a preventivně působit na seniory tak, aby to nepříznivé působení vyvažovalo. Za nejvíce důležitou je považována prevence – profylaxi a následné reedukační působení kompenzující negativní projevy chování u sledovaných lidí. Je na místě se domnívat, že je účinnější nástroj prevence než následná náprava veškerých negativ. Vztah sociální pedagogiky jako životní pomoci seniorům patří k významným faktorům pomoci. Zjistíme-li vztah seniorů k postojům k násilí, můžeme získat zpětnou vazbu o tom, jak vnímají tuto záležitost a můžeme zatraktivnit a zefektivnit práci při pomoci seniorům.

1.3 Základní pojmy použité v práci

Abychom pronikli do problematiky domácího násilí, je nutné nejprve pochopit její podstatu a porozumět jejímu obsahu. Tato podkapitola se věnuje vymezení základních pojmů použitých v práci. K jejich vymezení byly využity především dostupné odborné knihy, ale také další knihy a internetové zdroje související s danými pojmy. Přesto, že pojem domácí násilí je u nás běžně užíván, neexistuje jeho žádná platná česká právní úprava a není nikde definován. Proto jsou níže uvedeny tři významy pojmu domácí násilí z různých zdrojů.

Domácí násilí

Domácí násilí je podle definice Ministerstva vnitra označováno jako „*dlouhodobé násilné chování v rodině, které zahrnuje jakékoliv činy nebo opomenutí spáchána v rámci rodiny některým z jejich členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu,*

nebo svobodu jiného člena rodiny, nebo vážně poškozují vývoj jeho osobnosti.“ (MVČR, © 2016).

Německý kriminolog Schneider (2007) tvrdí: *„Domácí násilí je z hlediska výskytu nejrozšířenější, nejvíce podceňované, z hlediska závažnosti a jeho frekvence a také nejméně kontrolovatelné z hlediska latence. Jde o fyzické, psychické, sexuální, sociální, ekonomické nebo emocionální násilí mezi osobami, které spolu žijí ve společném obydlí.“*

Helen N. Conwayová (2007, s. 13) říká, že neexistuje jednoduchá definice domácího násilí. Termín „domácí“ se užívá proto, neboť upozorňuje na to, že násilí se odehrává v osobním vztahu nebo za zavřenými dveřmi mezi partnery, manžely nebo lidmi, kteří spolu žijí v domácnosti. Občas je definici třeba rozšířit, aby se vztahovala na další rodinné vztahy.

Senior

Podle slovníku cizích slov se pojmem senior označuje osoba jakožto *„starší nebo nejstarší člen nějakého společenství, shromáždění apod., zpravidla požívající zvláštní úcty nebo práv.“* (Klimeš, 1983, s. 643)

Průzkumy hovoří o tom, že pro teenagery jsou staří lidé již ve věku 34 let. Pro zaměstnavatele jsou to čtyřicátníci. Třicátníci tvrdí, že stáří začíná ve věku 65 let. Pro lidi ve věku 65 let začíná stáří ve věku 75 let. Oficiální datum, které by značilo stáří, však neexistuje. Pojem senior je spíše kategorií sociologickou a nelze jej statisticky ani právně definovat. Statistická definice podle věku není ve světě ani České republice jednotná.

Životní pomoc

Můžeme podle Procházky (2007, s. 66) chápat jako celoživotní, dlouhodobou výchovu člověka od narození po smrt. S tímto pojmem docentka Bakošová zakládá úlohu sociální pedagogiky. Vidí ji v hledání optimálních forem pomoci člověku v různých situacích na jeho životní dráze, v utváření hodnotných výchovných podnětů a v kompenzování nedostatků prostředí. Uplatnění má sociální pedagogika všude tam, kde rodina a škola ztratily svoji funkci a kde se vyskytly problémy různé společenské povahy.

Násilná osoba

Může být jakákoliv osoba, která společně se seniorem sdílí prostory určené k bydlení. Při tomto nezáleží na jejím postavení v rodině nebo domácnosti. Často je nám známý dvojitý vzorec chování, kdy na veřejnosti bývá velmi slušná a ovládá se, ale v soukromí bývá bezohledná, násilnická až krutá. Sklon k násilí může pramenit z dřívějších zážitků v rodině. Tato osoba přejímá vzorce chování z původní rodiny, a proto násilí považuje za správný způsob řešení konfliktů v rodině a v partnerství. V minulosti se již mohla stát obětí nebo svědkem domácího násilí. Má nízké sebevědomí. Má snahu neustále někoho vychovávat, omezovat a kontrolovat své blízké. Má pocit neschopnosti a nedocení. Není schopna vyjadřovat své city ani prožívat hlubší mezilidské vztahy. Věří ve stereotypní rozdělení mužských a ženských rolí. Má sklony vinit ze svých činů ostatní a bývá žárlivá. Svě násilnické jednání bagatelizuje, různými způsoby je popírá a omlouvá. K tomuto si vymýšlí různé zdůvodnění. Není schopna se vyrovnat se stresovou situací. Není připravena nést důsledky, které vyplývají z jejího násilnického chování. (Conwayová, 2007, s. 53) K těmto povahovým rysům můžeme přirovnat různé typy násilníka, kterým se budeme věnovat v kapitole 2.2.

Ohrožená osoba

Stejně tak, jak může být každý násilnou osobou, může být i ohroženou. Ohroženou osobou se mohou stát lidé různého pohlaví, věku, různé národnosti, různých sociálních vrstev nebo různého vzdělání (Conwayová, 2007, s. 28). Ohrožená osoba má tendenci minimalizovat skutky, které se staly. Nejčastěji vyhledává pomoc bezprostředně po incidentu. Její ochota spolupracovat se složkami, jež jí chtějí pomoci, kolísá. To znamená, že v jeden moment je schopna spolupracovat a situaci řešit. Ovšem např. následující den odmítá naprosto spolupracovat. Postupně podléhá výhrůžkám násilné osoby, např. vezme zpět souhlas s trestním stíháním osoby apod.

Násilná osoba (pachatel) a ohrožená osoba (oběť) jsou osoby blízké, vzájemně citově, sociálně i ekonomicky závislé. Vždy jde o jednostranné domácí násilí, neboť si násilná a ohrožená osoba nikdy nemění role. (Bílý kruh bezpečí, 2009)

2 DOMÁCÍ NÁSILÍ U SENIORŮ

Domácí násilí prostupuje všemi společenskými vrstvami. Nezáleží na tom, z jakého prostředí pocházíme, jakého jsme vyznání, jaký máme sociální status, etnický původ nebo vzdělání. (Marvánová-Vargová a kol., 2008, s. 106). Taktéž nezáleží na našem postavení v rodině nebo domácnosti. Domácí násilí se týká každého z nás. Z pohledu o několik desetiletí zpět můžeme konstatovat, že problematice domácího násilí se výzkumy věnují již více než dvacet let (nejprve v Austrálii, USA, poté ve Velké Británii a Nizozemí) (Buriánek a kol., 2006, s. 81). Společnost přijala tento celosvětový problém a snaží se pomocí státních nebo neziskových organizací proti tomuto problému bojovat. Nebylo tomu ovšem tak. V minulosti se jednalo o problém, jenž zůstal za dveřmi domu, společnost jak si vědomě tento jev potlačovala a nechtěla jej veřejně přiznat.

„Domácí násilí je definováno jako fyzické, psychické anebo sexuální týrání mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti” (Čírtková a kol., 2007, s. 108). Jedna násilná osoba získává a udržuje moc a kontrolu nad druhou. Útoky vedené zpočátku proti lidské důstojnosti, mohou být později směřovány proti zdraví či proti životu člověka. Specifickým znakem domácího násilí je jeho opakovanost a dlouhodobost. Je to tzv. násilí na pokračování. Druhým znakem je jeho trvalá a neměnná asymetrie. Tímto se rozumí jasná a neměnná role ohrožené osoby a násilné osoby. Dalším znakem, ale nemusí být podmínkou, jedná se pouze o podpurný znak, je eskalace násilí. Jde buď o vrůstající intenzitu násilí, nebo o častější frekvenci násilí. Dalším podstatným znakem je, že se domácí násilí odehrává v domácnosti a tendencí je ho skrýt před veřejností (Život90, © 2008-2016).

Nejčastěji k domácímu násilí dochází mezi partnery. Jedná se o partnerské násilí, pod kterým rozumíme násilné chování v intimních vztazích. Dalším typem je násilí mezigenerační, jež směřuje od rodičů k dětem nebo naopak (Marvánová-Vargová a kol., 2008, s. 9). U mezigeneračního násilí mohou být násilnými osobami kupříkladu rodič/dítě, ale i prarodič/vnouče. A právě starší osoby se stávají zvláště ohroženou skupinou. U starších osob se s přibývajícím věkem zvyšují různá zdravotní omezení, ubývá fyzických i psychických sil, dochází také ke ztrátě sociálních kontaktů. Postupně se z nezávislé, samostatné osoby stává osoba více či méně závislá na ostatních lidech. Dalšími změnami, které přispívají k odkázání na pomoc druhých, jsou omezenější finanční prostředky, přechod z pracovního procesu do důchodu a omezenější přístup k novým informacím (Život90, © 2008-2016). Kromě násilí páchaného na seniorech svými bližními se můžeme

setkat s násilím páchaným na seniorech i v institucionálních zařízeních. Četnost výskytu špatného zacházení se seniory dosahuje 3 až 10 % celosvětové seniorské populace, přičemž v případě fyzického a psychického ubližování, finančního zneužívání a zanedbávání se jedná o 3 až 6 % (Martinková a kol., 2009, s. 8).

Většina seniorů se v souvislosti s domácím násilím obává komukoliv svěřit a mlčí. Mezi hlavní obavy, se kterými se senior potýká, patří stud a sebeobviňování. Někteří senioři pocítují, že domácí násilí je jejich selháním. Obávají se o budoucnost agresora, nechtějí konat jakékoliv kroky proti blízké osobě. Mají strach ze sociální izolace, samoty a reakce okolí. Zvyšuje se strach o jejich život a zdraví. Zároveň se ale bojí, že přijdou o svůj domov. Mají strach, že jim nikdo neuvěří a budou podezírání, že trpí psychiatrickým onemocněním. Jsou nedůvěřiví k odborné pomoci. (Život90, © 2008-2016). Kromě těchto obav se navíc senioři potýkají s neinformovaností. Leckdy jsou doma uzavřeni, nepřichází s nikým do kontaktu a už vůbec nerozumí internetu. Nemají tušení, kde získat informace a kde hledat pomoc. To ještě více umocňuje jejich strach a bezmoc.

2.1 Druhy násilí páchaných na seniorech a jejich znaky

Druhy domácího násilí u seniorů můžeme rozdělit do dvou kategorií, na násilí aktivní a násilí pasivní. K aktivním druhům řadíme násilí fyzické, psychické, sexuální, emocionální, ekonomické a sociální, omezování svobodného rozhodnutí nebo úmyslnou manipulaci s medikací. K pasivním druhům násilí pak patří takové násilí, které je páčáno druhou osobou. Jde zejména o zanedbávání osobní hygieny, nedostatečné poskytování výživy, odpírání zdravotní péče a nechránění před vlivy prostředí. (Zpravodaj BKB, 2012) Tyto kategorie se zpravidla nedějí izolovaně. Vzájemně se prolínají nebo na sebe navazují. Mezi nejčastější druhy domácího násilí páchaného na seniorech patří kombinace psychického a fyzického násilí, doplněné ekonomickým násilím nebo sociální izolací.

Fyzické násilí, neboli také tělesné týrání. Jedná se o vědomé způsobování fyzické bolesti druhému, nebo o vědomé záměrné zraňování nebo fyzické omezování. Může se jednat o facky, kopání, svazování, škrceání, bití rukama nebo různými předměty, ohrožování zbraní, ať už stělnou nebo bodnou, odepírání jídla, odepírání spánku až po útok na život. Takové jednání se na seniorovi projevuje viditelnými poraněními, jako jsou zlomeniny, výrony, modřiny, hematomy, poranění očí, oděrky, řezné rány nebo popáleniny. Jedná se také o stará poranění, pro které nemá senior vysvětlení. Projevy jsou

spojeny s častými návštěvami lékaře, zejména u různých podvrtnutí či zlomenin. Na seniorovi můžeme také pozorovat modřiny, které nemusejí být náhodné. Nachází se v oblastech na obou pažích nebo si všímáme vícebarevných modřin, které poukazují na to, že k násilí dochází opakovaně. Do tělesného týrání můžeme také zařadit i sexuální útok. **Psychické násilí** představuje způsob domácího násilí, jež je z největší pravděpodobností nejvíce skryto očím veřejnosti. Jedná se o urážení, obviňování, ponižování, zákazy, zastrašování, hrubé chování až vyhrožování, ničení věcí patřící oběti, vydírání, seniorovo nerespektování potřeb a přání, terorizování, psychický nátlak a nevhodné zacházení. Takové znaky domácího násilí se projevují jako útok na důstojnost seniora. Ten se může projevovat úzkostí a zmateností. Seniori mají problémy se spánkem a stydí se. Mívají deprese, projevuje se u nich beznaděj. Mívají myšlenky na sebevraždu a trpí bezmocí. Můžeme u nich pozorovat úbytek na váze, nebo naopak nárůst tělesné hmotnosti, jež není způsobena nemocí. Dalším násilím je **sexuální násilí**. Lze ho zařadit do fyzického násilí. Jde zejména o sexuální útok, který bývá u seniorů méně častý, než u mladších partnerů. Může se jednat o nucení proti své vůli k různým sexuálním praktikám nebo znásilnění. Dochází k sexuálnímu napadání, kdy je s blízkou osobou zacházeno jako se sexuálním objektem. Sexuální násilí se nejčastěji projevuje výskytem modřin na vnitřní straně stehien. Bolestivosti genitálií, krvácením. Výskytem sexuálně přenosné nemoci nebo infekcí. **Emocionální násilí** představuje soustavnou kontrolu seniora. Je hlídán, kam chodí, co dělá, s kým se stýká, komu píše sms zprávy, emaily. Jedná se o seniorovo zesměšňování, výhrůžky násilím, citovým vydíráním, vyhozením z bytu či domu. Výhrůžkami umístěním do domova pro seniory. Výhrůžkami sebevraždou, ztrátou rodiny a dětí. **Ekonomické násilí** se vyznačuje zneužíváním finančních zdrojů a majetku seniora. Pokud o seniora někdo pečuje, je tato péče podmíněna tím, že si senior přispívá finanční částkou na domácnost. Tato však bývá nepřiměřená jeho příjmům a má za důsledek to, že seniorovi nezbývá potřebná částka pro vlastní potřebu. S tímto bývá spojeno neposkytování finančních prostředků na společnou domácnost, případně na děti, nebo také omezování přístupu k penězům. Absolutní kontrola nad výdaji a příjmy seniora, zatajování finanční situace rodiny. Senior bývá nucen k podpisu různých dokumentů, kterým nerozumí. Je nucen k převodu nemovitostí a také bývá nucen k půjčkám a úvěrům. Takové jednání můžeme na seniorovi pozorovat tak, že nosí nepřiměřený oděv, má špatnou výživu a jeho životní úroveň naprosto neodpovídá jeho příjmům. Senior nemá ponětí o tom, jak je s jeho financemi nakládáno, a proto se rozhovorům o financích vyhýbá. Projevuje se to

však i tím, že jeho rodina má velký zájem o finanční stránku zdravotní péče seniora. Spočívá v neochotě blízkých přispívat na zdravotní pomůcky. Můžeme pozorovat příslib celoživotní péče o seniora, pokud bude blízkým odkázán majetek. U tzv. ležících seniorů pozorujeme vybírání finanční hotovosti z bankomatů a neobvyklé převody finanční hotovosti. **Sociální násilí** je takové násilí, které můžeme také nazvat jako zanedbávání třetí osobou. Senior se dostává do sociální izolace, ve které je uvězněn. Signálem k tomu může být, že je mu zakazováno styku a kontaktování se s rodinou a přáteli. Na seniora bývá kladen psychický nátlak, u kterého bývá využíváno dětí nebo ostatních osob jako prostředku. Může se jednat o nucení k nedobrovolnému pobytu v určitém zařízení nebo nucení k převodu majetku. (Kosařová, 2013, s. 10; Ševčík a kol., 2011, s. 47 – 50) Pokud má senior specifické potřeby a potřebuje pomoc jiných osob, tak si při setkání všímáme jeho zdravotního stavu a úrovně, jakou se stravuje.

2.2 Role seniora při domácím násilí

Senior ve styku s domácím násilím může figurovat v různých rolích. Mezi ně můžeme zařadit role pachatele, což je násilná osoba. Role oběti, což je ohrožená osoba a role svědka domácího násilí. V kapitole 1.3 jsme se věnovali pojmu násilná osoba. Nyní tento pojem rozebereme z hlediska povahových rysů násilníka. Česká viktimoložka Ludmila Čírtková rozděluje pachatele domácího násilí na tyto typy: domácí násilník, rozpadlý alkoholik, nepolepšitelný sadista, stresovaný slaboch, normální násilník, reaktivní násilník, jiný pachatel (Zpravodaj BKB, 2003, s. 17). U pachatelů domácího násilí dochází k eskalaci násilí, kdy postupně svůj nátlak na ohroženou osobu zvyšují. Někteří pachatelé nejsou schopní si uvědomovat svoji frustraci a vytváří si tak klamnou image silných jedinců. U inteligentnějších pachatelů lze násilí rozpoznat velmi těžko, neboť pachatel umí své jednání důkladně maskovat. Pachatelem může být také osoba, která má problémy s návykovými látkami, hracími automaty, finanční problémy a podobně. Níže jsou popsány typy pachatelů:

Domácí násilník – jedná se o pedanta, který bazíruje na detailech. Na veřejnosti slušný člověk, v domácnosti tyran. Jedná se o tzv. fenomén dvojí tváře, kdy na veřejnosti a v zaměstnání vystupuje jako slušný člověk a chová se téměř vzorově. Lidé takového člověka vnímají jako vždy usměvavého, veselého, hodného, spořádaného a milého. Pokud vyplyne na veřejnost jakákoliv informace o týrání, okolí je přesvědčeno, že se jedná

o pomluvu a nikdo této informaci nechce uvěřit. Násilník tak může bez povšimnutí okolí léta násilí páchat dál. Toto může vyústit v to, že ohrožená osoba se do sebe uzavře a kolem sebe si postaví ochrannou zeď. V horších případech se z ohrožené osoby stává také násilník a svou bezmoc si kompenzuje na zvířatech, mentálně postižených osobách nebo seniorech. (Bílý kruh bezpečí, 2009)

Rozpadlý alkoholik – díky nadměrnému požívání alkoholu si tento člověk nadělal v průběhu života spoustu problémů, které neuměl konstruktivně vyřešit. Díky závislosti se stal nezaměstnaným, čímž se dostal do finanční tísně a postupně mu vznikaly další problémy, které řešil dalším požíváním alkoholu. Je velmi těžké s takovou osobou žít ve společné domácnosti. Rodina alkoholika trpí nedostatkem peněz z toho důvodu, že ten je schopen veškeré finance propít. Dochází zde tak k častým projevům fyzického a slovního napadání spojeného s psychickým týráním. Alkoholik se často za své jednání po vystřízlivění omlouvá s tím, že kdyby byl střízlivý, tak by to neudělal. Toto však může sloužit jako pohodlná výmluva, neboť lidé, kteří požívají v hojné míře alkohol, bývají agresivní i pokud nejsou pod jeho vlivem. (Bílý kruh bezpečí, 2009)

Nepolepšitelný násilník, „sociální sadista. Můžeme říci, že se jedná o nejhorší model agresora. Za svého života se stal obětí násilí a nikdy nepoznal vzor, jak má vypadat správné jednání a chování. Neměl se s kým podělit o své radosti a nepoznal lásku. Taková osoba neumí zvládat své emoce a soužití s takovou osobou je velmi náročné. Svě bližní může svým jednáním přinutit k sebevražednému jednání nebo útěku z domova. V agresivním jednání je utvrzen v případě, když zjistí, že alespoň krátkodobě dosáhl svého cíle. Svou oběť vydírá i citově, a proto je agresor v celku jistý a příliš se neobává protiútoku postižené osoby. (Bílý kruh bezpečí, 2009)

Stresovaný slaboch - jeho slabostí je vlastní mizérie. K násilí jej vedou domněnky, buď smyšlené, nebo skutečné životní krize. Odreagovává se na partnerovi, protože neumí nalézt pomoc a podporu. Mezi svými přáteli nebo u seniorů, kteří ještě pracují, se mu nedaří, a proto si svůj stres vybíjí v domácnosti. V kolektivu a zaměstnání tak stojí stranou, jelikož má obavu, že by se mohla projevit jeho neschopnost prosadit se. Kompenzuje si poté své ego u rodinných příslušníků, kteří pak čelí psychickému a fyzickému násilí. Jeho životní zklamání jej však neopravňuje k tomu, aby ničil život jiným. (Bílý kruh bezpečí, 2009)

Oběť - v rámci domácího násilí se do nedávna o této kategorii nehovořilo. O oběti domácího násilí nehovořila ani laická ani odborná veřejnost. Z činností policie

a neziskových organizací je však patrné, že se jedná stále o závažnější problém, který postihuje tisíce seniorů. Senioři bývají většinou obětí ze strany blízkých osob a jejich dětí. Často bývají závislí na agresorovi a ve svém věku, bývají fyzicky a psychicky bezmocní. Domácí násilí neoznamují z důvodu vděčnosti, že se o ně alespoň někdo stará i když špatně. Mají také strach, aby nemuseli opustit svůj dům či byt a jít do domova pro seniory. Často se také za situaci stydí a přikládají jí význam toho, že berou vinu na sebe, oni vlastně za všechno můžou, protože své děti špatně vychovali. Naše populace stále stárne, a proto je prognóza zvýšeného výskytu domácího násilí páchaného na seniorech do budoucna velmi reálná a vážná. Můžeme chápat různé skupiny obětí seniorů. První skupinou jsou zdraví senioři, kteří žijí běžným životem. Druhou skupinou jsou senioři znevýhodnění osamělostí, nebo tíživou životní situací. Třetí skupinou jsou senioři postižení či tělesně nemocní. Čtvrtou skupinou jsou duševně nemocní senioři. (Čírtková, 2007, s. 58 – 60)

Svěddek – senior v postavení svědka domácího násilí je s největší pravděpodobností svědkem také přestupku nebo trestného činu. Klade si spoustu otázek a provází jej obavy. Tápe, jestli má věc oznámit na policii nebo někomu blízkému. Neví, kde vyhledat pomoc. Má obavu, zda mu budou oslovení věřit. Zda nebude vypadat jako hlupák. S tímto je důležité nabídnou seniorovi potřebnou pomoc, která však vzhledem k jejich věku nabitým zkušenostem vede k určitému úskalí. (Čírtková, 2007, s. 60)

2.3 Úskalí pomoci u seniorů

Každý senior, který na vlastní kůži poznal domácí násilí, se za tuto skutečnost nepředstavitelně stydí a zároveň ho provází pocity viny, že si to nějak zaslouží (Vodáčková a kol., 2012, s. 294). Tento strach a obavy mohou blokovat možnosti využití pomoci. Senior za svůj život nabyl mnoho generačních hodnot. Mezi ty nejdůležitější patří respektování manželství a nedotknutelnost rodiny. Díky přirozeným změnám, které stáří přináší, se senior stává zvláště ohroženou skupinou domácím násilím. K těmto změnám řadíme zejména úbytek psychických i fyzických sil a stále pravděpodobnější přítomnost psychických a fyzických onemocnění. Dalším úskalím je strach ze samoty a zvyšování závislosti na péči druhých. Senior se obává o své či pachatelovo fyzické i psychické zdraví. V mnoha případech je závislý na agresorovi jak po finanční stránce, tak po stránce mobility. S rostoucím věkem má omezenější přístup k novým informacím. Dále mu vzhledem ke své izolovanosti chybí povědomí o normalizaci týrání. Neví, že je

viktimizován. Nese s sebou také úskalí zakotvení po dlouhou dobu na určitém místě a s tím i spojená sousedská pouta. Mnohdy mívá díky své poloze bydlení omezený přístup také k sociálním službám. Má strach z odvety a trpí strachem o svůj život. Objevují se u něj pocity viny a studu. Obává se toho, že nezvládne celou situaci a bojí se zveřejnění případu. Má velký strach z nepochopení a podezírání z psychického onemocnění. Strach z toho, že ztratí kontakt se svými nejbližšími a bude osamělý. Z toho, že bude přemístěn do domova pro seniory a ztratí svůj domov. Má také strach z toho, že násilná osoba bude mít špatnou budoucnost. Nechce proti ní konat jakékoliv kroky. Toto může být zejména v případech velké sociální izolace. Úskalí spočívá také v tom, že senior celý problém bagatelizuje, protože si myslí, že tím zatěžuje okolí. Další spočívá v tom, že agresor postiženého domácím násilím manipuluje. Zastráňuje jej slovy, že mu stejně nikdo neuvěří a také tím, že si za všechno může vlastně sám. Kvůli špatné informovanosti spojené s izolací, senior nemá povědomí o tom, jaké má práva a nezná místa pomoci. (Kosařová, 2013, s. 15 – 16) Pokud už ale ví, kde pomoc hledat, vyvstává otázka, jak se k němu ti, na které se obrátí, zachovají. Velkou roli zde hraje také špatná předchozí zkušenost s institucemi, které už jednou kontaktoval. Největší úskalí ale spočívá v neidentifikaci seniora s tím, že je na něm pácháno násilím a nedokáže si přiznat to nejhlavnější, že je na něm násilím pácháno. Nejen z těchto, ale i z dalších jiných důvodů se snižuje využití pomoci seniorů postižených domácím násilím.

3 ŽIVOTNÍ POMOC SENIORŮM V SITUACI DOMÁCIHO NÁSILÍ

Zřejmě nejdostupnější místem pomoci mohou být pracoviště telefonické krizové pomoci - linky důvěry, Senior telefon apod. Další pomoci je místo, kde mají senioři prostor anonymity a kde můžou bezostyšně mluvit o své životní situaci. Takovým místem může být PČR, kde pomoci je institut vykazání PČR. Pokud se senioři policie obávají, je důležité, aby senior dostal informaci o možnosti obrátit se na intervenční centrum. Další velkou pomoci pro oběti trestných činů přinášejí poradny Bílého kruhu bezpečí. Senior při domácím násilí prožívá spoustu náročných situací, je tedy důležité, aby dostal kontakt na další organizace, jako jsou např. lékaři, při zhoršení zdravotního stavu, různá občanská sdružení, na církvech atd. Další pomoci je šíření informací o možnostech pomoci z letáků v čekárnách PČR, u lékaře, na zastávkách autobusu, v domovech pro seniory, z médií.

Je také důležité všímavosti lidí, zejména sousedů, rodiny a známých. Důležitým článkem pomoci je také vedení statistik PČR. Při evidenci trestných činů páchaných na seniorech, při evidenci přestupků, při evidenci telefonátů na poradny a telefonní linky. Také případů telefonátů na linky pomoci i bez následného vyrozumění PČR. Senior potřebuje také zejména informace o místech pomoci. Potřebuje vědět, jaká je role policie a jaký je obvyklý postup šetření. Důležité je poučení seniora. Důležitá je také důvěra a porozumění. Oběť si zaslouží respekt a citlivý přístup. Jde o ubezpečení poškozeného v tom, že je to problém, který má však řešení. Osoba musí mít také pocit bezpečí. Tato pomoc spočívá v ukončení aktuálního násilí. Ohrožená osoba musí vědět, že už jí nic nehrozí. Musí být seznámena s bezpečnostním plánem a dalšími opatřeními. Zakročující lidé při domácím násilí by měli být empatictí, kdy jde o vcítění se do situace oběti. Jde také o eliminaci sekundární viktimizace. Neponižovat, nevměšovat se, nementorovat a nekritizovat. (Bílý kruh bezpečí, 2009) Všechny tyto aspekty určitě přispívají ke snížení eskalace domácího násilí a hlavně k pomoci poškozeného seniora.

3.1 Jak rozpoznat týraného seniora

Sociální pracovník, policista, úředník, nebo člověk pracující se seniorem a chce mu pomoci, by měl rozpoznat týraného seniora. Jedná se zejména o umění naslouchat a ptát se. Existuje několik varovných znaků, které nasvědčují možnému ohrožení seniora. Můžeme u něj pozorovat, že je sociálně izolovaný. To znamená, že pečující osoba odmítá

k seniorovi pustit další osoby a nenechává nikdy seniora o samotě s jiným člověkem. Senior bývá často poraněný, nebo má na těle viditelné modřiny. Projevuje se na něm patrné zanedbávání péče, kdy je zanedbaný nebo podvyživený. Nedostavuje se k pravidelným lékařským prohlídkám, nekomunikuje s lékařem, jelikož s ním chce komunikovat výhradně pečující osoba nebo rodina. Ocítá se bez finančních prostředků, kdy přestože pobírá důchod nebo jiné dávky, nezbývá mu hotovost ani na jídlo nebo léky. On i jeho rodina odmítají sociální a zdravotní služby. Nemá elán ani radost ze života. Bývá depresivně laděný. Objevují se u něj známky rezignace na život, chybí u něj životní perspektiva. Mívá sebevražedné chování nebo myšlenky. Dává najevo své přání zemřít. Přestože přítomnost více těchto varovných znaků nemusí nutně znamenat týrání seniora a může mít i jiné vysvětlení, je třeba mu věnovat pozornost. Pokud je senior dostatečně sebe uvědomělý, může domácí násilí rozpoznat sám. Např. při sledování životních situací, které momentálně řeší. Kupříkladu, když má jeden z partnerů jiný názor než druhý, ale raději si jej nechá pro sebe, aby zachoval klid a mír. Nebo pokud vykonává spoustu aktivit, přestože je nemá v oblibě jen proto, aby udělal partnerovi radost. Také při projednávání závažných témat s partnerem čeká i několik týdnů na nejvhodnější okamžik, než mu o tom řekne. V partnerově blízkosti se necítí dobře. Obává se partnerových reakcí, a proto se nemůže uvolnit. Vzdává se přátel, protože je partner neschvaluje. Na přání a potřeby partnera klade větší důraz než na vlastní. Pokud si domlouvá schůzku, nejdříve se zeptá partnera. Spousta lidí má obtíže připustit si, že by se domácí násilí mohlo týkat právě jich. Vždyť se říká, že takový ten dědeček už je, tak to tak musíte brát. Je tedy velmi důležité odhalit domácí násilí včas. Varovným signálem může být, pokud seniora partner nebo pečující osoba dlouhodobě ponižuje nebo zesměšňuje v soukromí i na veřejnosti. Pokud hanobí jeho sociální původ, náboženství nebo rasu. Křičí na něj, slovně jej napadá a neustále kritizuje. Odmítá s ním chodit do společnosti. Kontroluje mu finance a utrácí je. Bez ohledu na jeho názor dělá rozhodnutí sám. Odbírá mu klíče od bytu, auta a platební kartu. Říká mu, ať odejde z domu, nebo že odejde on. Podezírání jej bezdůvodně z nevěry. Ničí jeho oblíbené věci, nebo týrá domácí mazlíčky, aby mu ublížil. Vyhrožuje, že mu nebo někomu z jeho blízkých ublíží. Snaží se s ním manipulovat. Lže a dívá se na něj zlými pohledy. Vyhrožuje, nebo jej ohrožuje střelnou zbraní. Pokud je většina odpovědí na tyto situace kladná, je to varovný signál, že u seniora dochází k domácímu násilí. (Kosařová, 2013, s. 18; Život90, © 2008-2016) Aby k takovýmto situacím nedocházelo, je velmi důležité takovému jednání předcházet.

3.2 Jak předcházet násilí u seniorů

Předcházet násilí u seniorů můžeme důkladným pozorováním chování seniora a informovat tak různé organizace, které následně seniorovi poskytnou potřebné informace či konkrétní pomoc.

V ústavech i v domácnosti je velmi těžké násilí na seniorovi rozpoznat. Podlitiny, modřiny, zlomeniny mohou být způsobeny i úrazem seniora a z důvodu nemoci může také dojít k úbytku na váze. Tyto jevy proto nemusí vždy znamenat projevy násilí. Navíc mají seniori tendenci tajit své problémy a také trpí studem, strachem a bezradností situaci řešit. Je tedy důležité, aby senior pravidelně udržoval kontakty se sousedy, přáteli a svými vrstevníky. V případě podezření na jakéhokoliv špatné zacházení by měl senior využít anonymní poradenské služby nebo tísňové linky. Senior by měl trvat na tom, aby jej pravidelně viděl lékař, nebo ošetřovatelky či pečovatelky. Pokud senior dělá v životě důležité rozhodnutí, nebo řeší zásadní situaci, měl by se vždy poradit s právníkem. Měl by mít ve svém bytě, domě, nebo v domě s pečovatelskou službou svoje soukromí. Musí mít právo na vlastní rozhodování a právo na informace. V případě, že sleduje jakékoliv náznaky domácího násilí, zanedbání nebo týrání, měl by si senior připravit bezpečnostní plán. Ten může spočívat v budování si kontaktů na lince pomoci. Dále by si měl opatřit náhradní klíče od bytu či domu, uschovat si důležité doklady, například u důvěryhodných osob. Také by si měl uschovat možné důkazy o násilí, jako jsou fotografie poranění nebo záznamy na mobilní telefon. V případě ohrožení se nebát zavolat na PČR. Nestydět se vyhledat pomoc odborníků a lidí, kterým senior věří. Žádný člověk se nemůže dopředu připravit na životní situace, které ze života vyplynou. Vyplatí se však v předstihu zamyslet nad tím, že pokud někdo z partnerů zemře nebo se u některého zhorší jeho zdravotní stav, jestli bude jejich současné bydliště pro ně dostupné. Je proto tedy důležité řešit změny bydlení v době, kdy senior disponuje silou a orientací. Může také vyměnit svůj finančně náročný a velký byt umístěný ve vyšším patře za menší ekonomičtější a dostupnější, popřípadě bezbariérové bydlení. V aktivnějším způsobu stáří se může informovat o dostupných zdravotních a sociálních službách v okolí bydliště. Pokud přemýšlí nad tím, že chce stáří strávit v domově pro seniory nebo s pečovatelskou službou, aby v předstihu několika let podal žádost o umístění do tohoto zařízení. Pro seniora je důležitá také finanční zodpovědnost. Senior by měl myslet zejména na zajištění svých potřeb a vytváření si finančních úspor. Měl by počítat s tím, že jeden z partnerů zemře a zůstane sám pouze se svým příjmem. Vzrůstají také výdaje na lékařskou péči, léky a sociální služby. Senior by

se měl proto vyhnout zadlužení spojeného s půjčováním peněz rodinným příslušníkům, známým, kamarádům, nákupům na splátky a podobně. Finanční potíže snadno dostihnou ženy, které vytvářely v produktivním věku zázemí pro svého manžela a neměly vlastní příjem nebo byl velmi malý. Po úmrtí manžela je jejich důchod velmi nízký, a pokud nebyli sezdaní, nenáleží jim ani právo na vdovský důchod. Dalším preventivním opatřením může být to, že senior a jeho rodina využívá dostupných sociálních a zdravotních služeb. Jedna z příčin, proč násilné chování vzniká, pramení z přetížení osoby, která pečuje o osobu v domácnosti. Je velmi důležité, aby se pečující osoby věnovali činnostem, při kterých se dokážou odreagovat a nepřestávají myslet na potřeby své. Proto je důležité využívání všech dostupných zdravotních a sociálních služeb, které jim pomohou s péčí o osobu blízkou. Můžeme zde zařadit pečovatelskou službu, domácí zdravotní péči, denní stacionář, osobní asistenci, odlehčovací/respitní péči. Na tyto služby lze žádat příspěvek na péči, který lze vyřídit na pobočce úřadu práce. Příspěvek je určen pro lidi se sníženou soběstačností. Pokud už se však násilí na seniorech projevuje, je nutné se obrátit na organizace, které se problematikou domácího násilí zabývají. (Kosařová, 2013, s. 13 – 14; Bílý kruh bezpečí, 2009)

Senior má ve stáří možnost budovat nové kontakty, udržovat stará přátelství a navazovat nová. V mnoha městech a obcích existují spolky, které sdružují seniory a ti se tak mají možnost zapojit do různých volnočasových aktivit. Senior se také může stát dobrovolníkem v různých organizacích nebo pro sebe dobrovolníka může získat. Senior svým přístupem také podporuje dobré vztahy v sousedství a v rodině. O různých aktivitách a dobrovolnictví se senior může informovat na linkách důvěry, přímo v obci nebo v intervenčních centrech.

3.3 Druhy pomoci seniorům

Česká justice se na domácí násilí dívala různými pohledy. Nejdříve se jednalo o extrémní náhled, kdy bylo domácí násilí považováno za soukromou věc, a zásah státu v úvahu nepřicházel. V případě zjištění domácího násilí bylo toto důsledně kriminalizováno a stát okamžitě vstupoval do soukromí zúčastněných osob a pachatele odsoudil. Nyní se při řešení domácího násilí setkáváme s uplatňováním preventivního přístupu. Cílem není stíhat a trestat násilné osoby, ale zásahem z vnějšku zastavit násilné incidenty včas a pomoci tak ohroženým osobám. Poslanci Evropského parlamentu a OSN

doporučují tento typ reakce z důvodu své finanční nenáročnosti, účinnosti a komplexnosti. Zároveň jej považují za nejvhodnější typ reakce na domácí násilí. Je postaven na sociálním a právním principu. Jde o kombinaci občanskoprávních správně-právních, a trestněprávních nástrojů. Využívají se zde správní orgány jako je policie a justice. Patří zde soudy správní a trestní. Soudy civilní a poskytovatele sociálních služeb (IC, OSPOD), s propojeností všech těchto složek. Z oblasti represivní se řešení domácího násilí v současné době přesouvá do oblasti preventivní. Trvá se na včasné reakci státu s cílem navrátit ohrožený vztah do normálu. I samy ohrožené osoby preferují normální partnerský život bez násilí a represe.

U seniorů můžeme pozorovat tři reakce na domácí násilí. První je tzv. reakce bez reakce. Jde o věc soukromou. Druhou reakcí je tvrdá reakce, což je kriminalizace celého případu a třetí je flexibilní a kombinovaná reakce, kde se uplatňuje institut vykázání a sociálně právní opatření. V České republice existuje přístup, kterým lze domácí násilí řešit. Vyjadřuje se dle tzv. třech pilířů. Můžeme jimi vyjádřit propojenost všech složek, které poskytují ochranu a pomoc obětem domácího násilí. Tyto pilíře vycházejí ze Zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím č. 135/2006 Sb.

I. pilíř – pomoc ze strany PČR. Při akutním ohrožení je pro seniora nejlepší přímo kontaktovat polici na lince 158. Jelikož policisté vykonávají nepřetržitý výkon služby, mohou okamžitě zasáhnout na místě události. Důležitým faktorem je tedy operativnost. Často vyjíždějí k incidentům mající znaky domácího násilí, jsou na tuto problematiku proškoleni a mohou na místě zajišťovat případné stopy. Pokud má domácí násilí znaky přestupku či trestného činu mohou ihned situaci řešit. Při dodržení zákonných podmínek mají oprávnění ke vstupu do obydlí. Disponují širokou databází s informacemi o osobách a dříve řešených případech. Při zásahu policie na místě incidentu a splnění zákonných podmínek je možno využít institutu vykázání násilné osoby. Dříve při řešení problematiky domácího násilí odcházela ze společného obydlí ohrožená osoba. Od 1. 1. 2007 je účinný zákon č. 135/2006 Sb., díky kterému policie získala nové pravomoci, proto již odchází z domova násilná osoba. Zákon nově upravil institut vykázání a preventivní správní opatření, které činí policie. Hlavním cílem je zajištění ochrany a bezpečnosti ohrožené osoby negativním chováním násilné osoby. Policisté nesou plnou odpovědnost za prvotní zásah na místě a bezchybné provedení celého zákroku. Je důležité, aby na místě uplatnili prvky jako operativnost, rozhodnost, empatii, zkušenost, erudici. Cílem tohoto zákroku je zastavení aktuálního přímo hrozícího nebezpečí nebo násilí. Poskytnutí ochrany

bezpečnosti ohrožené sobě, a pokud jsou splněny zákonné podmínky pro vykázaní, realizovat jeho provedení. Na dobu 10 dní je násilná osoba vykázána ze společného obydlí, které obývá s ohroženou osobou a jakož i z bezprostředního okolí. Bezprostřední okolí policista specifikuje v záznamu o vykázaní. Násilná osoba má povinnost zdržet se vstupu do prostor vymezených policistou a zdržet se styku nebo navazování jakéhokoliv kontaktu s ohroženou osobou. Policista může vykázat násilnou osobu i proti její vůli a také proti vůli ohrožené osoby. Domácí násilí není soukromou záležitostí, a proto je zde plně odůvodněna legitimnost zásahu ze strany státu. Ohrožená osoba se může po celou dobu vykázaní obracet na policii. Žádat pomoc v případě, že vykázaná osoba porušuje podmínky vykázaní. Tyto podmínky kontroluje policie a musí je vykonat do 3 dnů od provedení vykázaní. Ukládá za ně sankce s ohledem na závažnost porušení povinností. Dalším úkolem policie u starších a nemohoucích osob je kontaktovat odbor sociální péče, případně zajistit lékařské ošetření, převoz do zdravotnického zřízení a předat kontakty ohrožené osobě na instituce, jež by jí mohly poskytnout pomoc. (ČESKO, © 2016)

II. pilíř – pomoc intervenčních center a orgánů sociálně-právní ochrany dětí. U seniorů odbor sociální péče. Intervenční centrum je organizace, která se specializuje na pomoc obětem domácího násilí. Nabízí bezplatnou pomoc v sociální, právní i psychologické oblasti. Pokud to vyžaduje zdravotní stav seniora, lze domluvit i výjezd přímo na místo bydliště seniora. Činnost intervenčního centra navazuje na zákrok policie, která příslušnému intervenčnímu centru zasílá oznámení o vykázaní. To musí učinit do 24 hodin od doby, co je násilná osoba vykázána ze společného obydlí. Ve skutečnosti však policie vyrozumívá v průběhu vykázaní. Pomoc těchto orgánů spočívá v následné psychologické, sociální a právní pomoci ohroženým osobám a případné ochraně osob nezletilých, které žijí se seniorem ve společném obydlí. Ohrožená osoba má 10 dnů na to, aby si rozmyslela další postup. Může si také podat na civilní soud návrh na vydání předběžného opatření. O tomto rozhodnutí je soud povinen rozhodnout do 48 hodin od doby, kdy bylo podáno. Ohrožená osoba může také podat návrh na rozvod, na úpravu majetkových poměrů, případně úpravu péče o nezletilé osoby apod. To, jestli ohrožená osoba tuto pomoc využije, je pouze na jejím rozhodnutí. Co je schopno poskytnout intervenční centrum - sestavení bezpečnostního plánu, první psychickou pomoc a krizovou intervenci, rozhovor s krizovým pracovníkem, poradenství a podporu práv a zájmů, důležité informace a kontakty, základní sociálně-právní poradenství, zprostředkování návazné pomoci podle potřeby, azylové ubytování, odbornou psychologickou

a terapeutickou pomoc, utajené pobyty, A následně také zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, doprovod přijednání s institucemi, transport klienta (domů, do azylového zařízení, k utajenému pobytu, k jednání), intervenční centra vyvíjejí rovněž osvětovou činnost v oblasti domácího násilí. (ČESKO, © 2016)

III. pilíř – pomoc justice. Na návrh ohrožené osoby a na základě předběžného opatření justice poskytuje občanskoprávní řešení. V celé záležitosti je fakultativním článkem. Policista musí stejně tak, jako na intervenční centrum tak i na soud, zaslat kopii úředního záznamu o vykázání do 24 hodin od vstupu do společného obydlí ohrožené a násilné osoby. Ohrožená osoba však musí prokázat iniciativu, kdy se jedná o řešení její životní situace občansko-právní cestou. Ohrožená osoba může podat návrh na předběžné opatření. Na základě tohoto opatření musí násilná osoba dočasně opustit společné obydlí s ohroženou osobou. Nesmí vstupovat do okolí domu specifikovaného policistou v úředním záznamu o vykázání a musí se zdržet setkávání a navazování kontaktů s ohroženou osobou. Takové opatření vydává soud do 48 hodin od podání návrhu ohrožené osoby. Na návrh ohrožené osoby může v odůvodněných případech soud opatření prodloužit až na půl roku. Po tuto dobu má ohrožená osoba možnost dalšího řešení jejího dosavadního soužití s násilnou osobou. Může podat návrh na rozvod, na vypořádání společného jmění manželů apod. (ČESKO, © 2016)

Všechny složky, které jsou včleněny do systému tří pilířů, musí fungovat jako jeden celek a musí spolupracovat. Na tom stojí celá úspěšnost aplikace vykázání. Domácí násilí, ani žádné jiné násilí, není záležitostí soukromou, proto je v těchto případech plně odůvodněna legitimnost zásahu ze strany státu (Bílý kruh bezpečí, o.s. 2008). Domácí násilí je však doslova vetkané do společnosti. Proto je důležitá spolupráce napříč obory. Policie nemůže pracovat sama, stejně tak jako nemůže pracovat samo intervenční centrum. Podmínkou úspěchu je spolupráce na celostátní úrovni. Ohrožená osoba může kontaktovat PČR, lékaře a zdravotnická zařízení, městskou policii, intervenční centrum, sociální odbory obecních úřadů s rozšířenou působností, přestupková oddělení, poradny pro oběti trestných činů a domácího násilí, krizová centra, azylové domy, manželské poradny, místní samosprávu a poučenou veřejnost. Ne však všechny instituce spolu spolupracují.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŘEŠENÍ

Praktická část bakalářské práce se uskutečnila v přirozeném prostředí seniorů a to v Domově pro seniory Karolinka, Domě pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitním domě pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domově pro seniory Vsetín Jaska a Domově pro seniory Vsetín Ohrada. V této kapitole budou blíže popsány cíle výzkumného šetření, stanoveny hypotézy a výzkumné otázky, popis použité metody sběru dat a způsob zpracování dat. Výzkum probíhal v měsíci lednu a únoru v přirozeném prostředí seniorů.

4.1 Cíl výzkumného šetření

Výzkumným problémem je domácí násilí páchané na seniorech, přičemž chceme zjistit, jestli se vůbec senioři žijící v domovech pro seniory s domácím násilím setkali. Popřípadě v jaké formě a co jim připadá jako nejúčinnější zbraň v jeho řešení. Výzkumný problém se týká seniorů a jejich vztahu k problematice domácího násilí. Zkoumá jejich přístup k domácímu násilí a zabývá se i důležitostí prevence. Podstatným aspektem výzkumu jsou také otázky, které se týkají jejich vztahu k domácímu násilí. Mají senioři informace o domácím násilí? Jaké formy řešení násilí jsou dle nich nejúčinnější? Setkali se s domácím násilím? Existují u seniorů rozdíly v postojích k domácímu násilí v závislosti na pohlaví?

4.2 Stanovení hypotéz a výzkumných otázek

Hypotéza představuje jádro klasických výzkumů a musí znázorňovat vztah mezi dvěma proměnnými. Je to tvrzení o rozdílech, vztazích nebo následcích, které se vyjadřuje pomocí oznamovací věty. (Gavora 2000, cit. podle Chráska, 2007, s.17)

Hypotéza č.1: U seniorů, žijících v domově pro seniory, existuje souvislost mezi zkušeností s domácím násilím a pohlavím.

Hypotéza č.2: U seniorů, žijících v domově pro seniory, existuje souvislost mezi vědomostmi, jak poskytnout pomoc a účastí na přednášce o domácím násilí.

Hypotéza č.3: U seniorů, žijících v domově pro seniory, existuje souvislost mezi vědomostmi, kde hledat pomoc a účasti na přednášce o domácím násilí.

Hypotéza č.4: U seniorů, žijících v domově pro seniory, existují rozdíly v postojích k prevenci domácího násilí v závislosti na pohlaví.

Výzkumné otázky se naopak vyjadřují větou tázací a jejich stanovení nám slouží k vytvoření dotazníku. Jak již bylo zmíněno výše, senioři odpovídali v dotazníku celkem na 17 otázek, tyto odpovědi jsou rozebrány v následující kapitole.

Výzkumné otázky

1. Účastnili se někdy uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasenka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada přednášky o domácím násilí?
2. Zajímají se uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasenka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada o problematiku domácího násilí?
3. Myslí si uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasenka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada, že vědí, co je domácí násilí?
4. Chtěli by se uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasenka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada dozvědět o domácím násilí více informací?
5. Pokud někde uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasenka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada zjistí domácí násilí, vědí, kde mají hledat pomoc?
6. Vědí, jak by mohli uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova

pro seniory Vsetín Jasnka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada pomoci někomu, kdo je postižený domácím násilím?

7. Pokud by se uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasnka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada dozvěděli o domácím násilí, na koho se obrátí?

8. Jaké instituce poskytující pomoc obětem domácího násilí uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasnka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada znají?

9. Myslí si uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasnka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada, že prevencí lze domácímu násilí předcházet?

10. Co by se podle uživatelů Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasnka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada mělo stát s pachatelem domácího násilí?

11. Setkali se někdy uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasnka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada s letáky o domácím násilí?

12. Kdyby se uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasnka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada stali obětí domácího násilí, co by bylo pro ně klíčovým rozhodnutím věc někam ohlásit?

13. Co je podle uživatelů Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasnka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada domácí násilí?

14. Co si uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasnka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada myslí o domácím násilí?

15. Setkali se uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasenka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada někdy s domácím násilím?

16. Pokud se uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasenka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada s domácím násilím někdy setkali, kdy to bylo?

17. Pokud se uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasenka a Domova pro seniory Vsetín Ohrada s domácím násilím někdy setkali, v jakém postavení byli?

4.3 Metoda sběru dat a technika výzkumu

Výzkumné šetření je prováděno kvantitativní formou. Je při něm použita metoda sběru dat pomocí písemného dotazníku předloženého seniorům v domovech pro seniory. Zde je předpoklad, že se s domácím násilím již setkali v jakékoliv formě. Mohli by o násilí otevřeně mluvit a zůstat tak v anonymitě. Nemusí se tak obávat násilné osoby nebo posměchu jiných. Kvantitativní výzkum je prováděn s ohledem na věk respondentů a citlivost tématu. Výzkumné šetření je prováděno v domovech pro seniory v městysu Nový Hrozenkov, v městě Karolinka, Vsetín a v obci Valašská Bystřice. Výzkumný vzorek tvoří senioři ženského a mužského pohlaví, kteří žijí v těchto domovech.

Dotazník je zcela anonymní. Obsahuje 17 otázek týkajících se domácího násilí u seniorů, které byly sestaveny na základě předem stanovených výzkumných cílů. Obsahuje položky uzavřené nestrukturované. Otevřené dichotomické a polytomické. Škálové dle Lickerova typu. Senioři jej vyplnili v rámci volnočasových společenských aktivit, v některých případech za asistence sociální pracovnice. Průzkum byl realizován v měsíci leden a únor 2016.

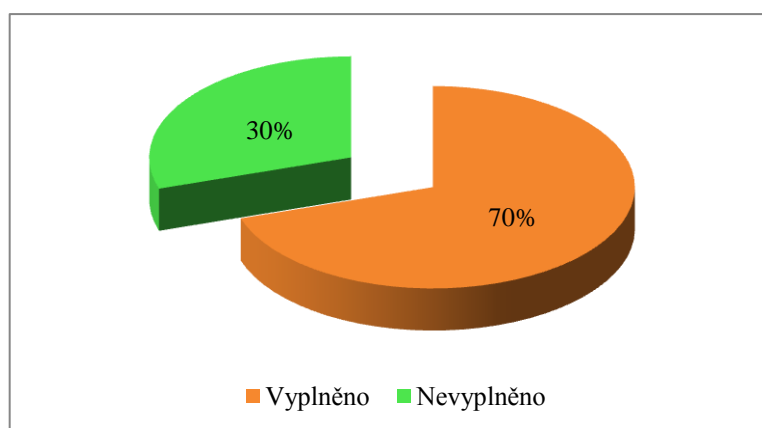
Dotazníkovým šetřením bylo celkem osloveno 110 respondentů. Vráceno bylo 77 dotazníků. Veškeré výsledky byly zpracovány do grafické podoby.

Tab. 1: Návratnost dotazníků

Návratnost dotazníků	Výzkumný vzorek	
	n	%
Vyplněno	77	70
Nevyplněno	33	30
Celkem	110	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 1: Návratnost dotazníků

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

4.4 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek se skládá ze seniorů ženského a mužského pohlaví, kteří žijí v domovech pro seniory v okrese Vsetín. Všichni respondenti byli obeznámeni s tématem výzkumu. Z důvodu anonymity nejsou při sběru dat zaevidována jména ani jiné důvěrné informace. Výzkum je prováděn s ohledem na citlivost tématu. Dotazníky byly rozdány jednotlivým seniorům, nebo byly umístěny na předem určeném místě. Zde je mohli také senioři anonymně odevzdat do připravené uzavřené krabice. Způsob výběru výzkumného vzorku byl účelový. S ohledem na téma nebylo možné dosáhnout, aby všichni senioři žijící ve vybraných pěti domovech vyplnili dotazník. Z toho důvodu byla pro výzkumný vzorek zvolena metoda náhodného výběru.

Dotazníkové šetření bylo provedeno celkem v pěti domovech pro seniory. Většina oslovených seniorů byla schopna dotazník vyplnit sama. Pouze v deseti případech byla nutná asistence sociální pracovnice a to z toho důvodu, že byla zjištěna nedostatečná velikost písma v dotazníku. 12 z dotazovaných respondentů neznalo tyto pojmy - prevence, sociální násilí a Bílý kruh bezpečí. Tyto pojmy byly vysvětleny sociálními pracovníci daných zařízení.

4.5 Způsob zpracování dat

Data získaná pomocí dotazníkového šetření jsou zpracována v programu Microsoft Excel. Zde jsou veškeré odpovědi sloučeny do tabulek a následných grafů. Popisná metoda je zvolena na základě vyhodnocení výzkumných otázek. K přijetí nebo odmítnutí stanovených hypotéz a k vyhodnocení výzkumných otázek použijeme statistickou metodu test nezávislosti Chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Čtyřpolní tabulka se dvěma řádky a dvěma sloupci je zvláštním případem kontingenční tabulky, kdy se při ověřování vztahů mohou objevit pouze dvě alternativní kvality (Chráska, 2007, s. 82). Při testování daných hypotéz je možnost zvolit si stejný postup výpočtu používaného u testu nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Tento test se používá v případě ověření souvislosti mezi dvěma pedagogickými jevy (Chráska, 2007, s. 76). Testování proběhlo na hladině významnosti 0,05.

Test nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční tabulku (čtyřpolní tabulku)

Do této tabulky jsou zaznamenána získaná číselná data. V závorkách vedle těchto čísel jsou uvedeny marginální (očekávané) četnosti. Tyto jsou vypočítány vynásobením součtu čísel v řádku a sloupci a následně vydělením celkového počtu respondentů. Následně je podle níže uvedeného vzorce vypočítáno testové kritérium x^2 , kde P je zjištěná hodnota a O jsou očekávané četnosti.

$$x^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O}$$

Dále si vypočítáme počet stupňů volnosti tabulky, které nám značí písmeno f , kde r je počet řádků, a s je počet sloupců:

$$f=(r-1) \times (s-1)$$

Kritickou hodnotu testového kritéria pro hladinu významnosti 0,05 a daný stupeň volnosti jsme vyhledali v tabulce v knize Metody pedagogického výzkumu (Chráška, 2007, s. 248).

Nulovou hypotézu přijímáme tehdy, pokud je vypočítaná hodnota nižší než kritická hodnota. V případě, že je vypočítaná hodnota vyšší než kritická hodnota, nulovou hypotézu odmítáme a přijímáme hypotézu alternativní.

5 VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V této kapitole jsou výsledky získané dotazníkovým šetřením zpracovány a interpretovány popisnou a statistickou metodou. Výsledky jsou zaznamenány do tabulek a následných grafů. Demografické údaje a výzkumné otázky jsou vyhodnoceny popisnou formou. Při verifikaci hypotéz jsme použili metodu testu nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční tabulku.

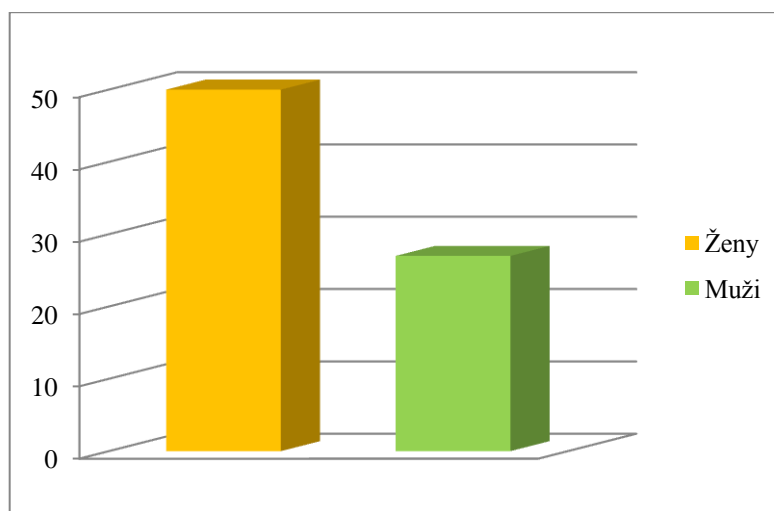
5.1 Vyhodnocení demografických údajů

Tab. 2: Rozdělení seniorů podle pohlaví

Pohlaví	Výzkumný vzorek	
	n	%
Žena	50	65
Muž	27	35
Celkem	77	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 2: Rozdělení seniorů podle pohlaví

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Cílem této otázky bylo zjistit kolik mužů a žen vyplnilo dotazník. Z tabulky a grafu je patrné, že dotazník vyplnilo 50 žen a 27 mužů.

5.2 Vyhodnocení výzkumných otázek

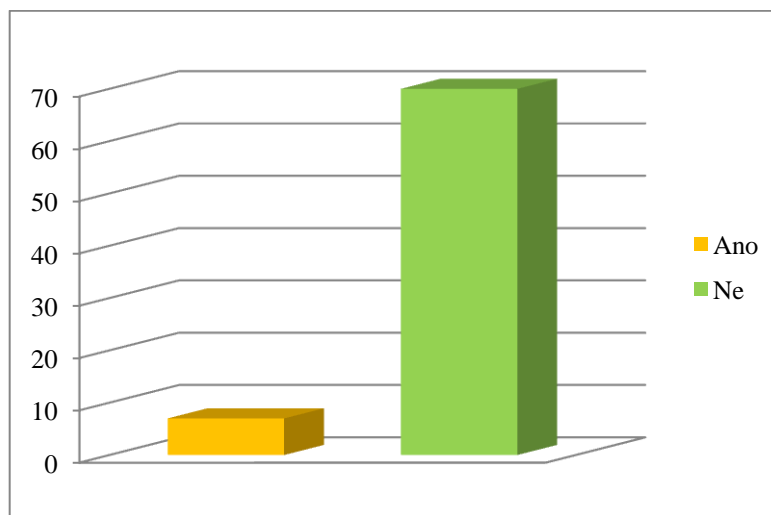
Výzkumná otázka č. 1: Účastnili se někdy uživatelé Domova pro seniory Karolinka (dále jen DS KA), Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov (dále jen DPS NH), Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici (dále jen CHDPS VB), Domova pro seniory Vsetín Jasenka (dále jen DS VSJ), Domova pro seniory Vsetín Ohrada (dále jen DS VSO) přednášky o domácím násilí?

Tab. 3: Účast seniorů na přednáškách o domácím násilí

Účast na přednáškách o domácím násilí	Celkem	
	n	%
Ano	7	9
Ne	70	91
Celkem	77	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 3: Účast seniorů na přednáškách o domácím násilí

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Cílem výzkumné otázky č. 1 bylo zjistit, kolik z oslovených seniorů se účastnilo přednášky o domácím násilí. I když máme možnost zejména z médií slyšet o linkách důvěry a pomoci seniorům, je z grafu patrné, že z počtu 77 vyplněných dotazníků respondenty se přednášky

o domácím násilí zúčastnilo pouhých 9 % (7) seniorů. Naopak 91 % (70) seniorů se žádné přednášky o domácím násilí nezúčastnilo, což lze považovat za znepokojující. Může to být způsobeno tím, že senioři nemají v domově pro seniory dostatečný přístup k informacím, ale také tím, že se u nich pomáhající organizace nezabývají touto problematikou.

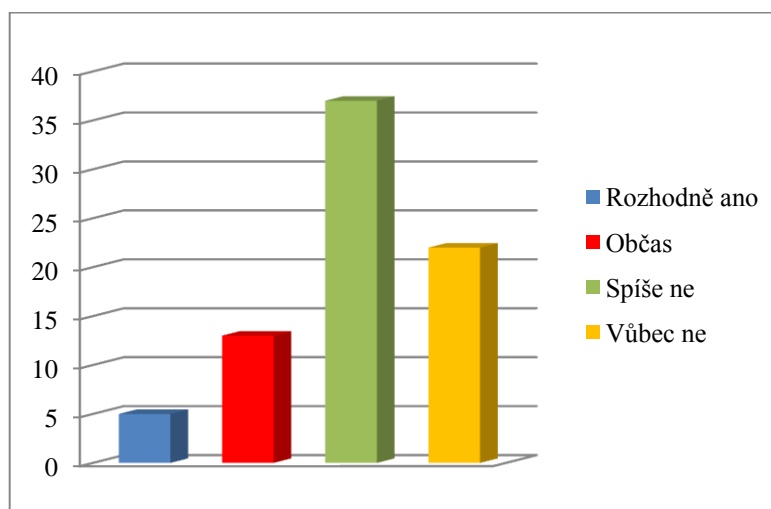
Výzkumná otázka č. 2: Zajímají se uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO o problematiku domácího násilí?

Tab. 4: Zajímají se senioři o problematiku domácího násilí

Zajímám se o problematiku domácího násilí	Celkem	
	n	%
Rozhodně ano	5	6
Občas	13	17
Spíše ne	37	48
Vůbec ne	22	29
Celkem	77	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 4: Zajímají se senioři o problematiku domácího násilí

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

O to, jestli se senioři sami aktivně zajímají o domácí násilí, bylo zjišťováno otázkou č. 2. Zde bylo zjištěno, že u seniorů převládá pasivní přístup k domácímu násilí. Většina respondentů se osobně o tuto problematiku spíše nezajímá a to 48 %. Znepokojující je, že celkem 29 % se o tuto problematiku nezajímá vůbec. Pouze 6 % (5) seniorů se samo zajímá o problematiku domácího násilí. Může to být z toho důvodu, že se s domácím násilím doposud nesetkali, nebo z důvodu špatného přístupu k informacím.

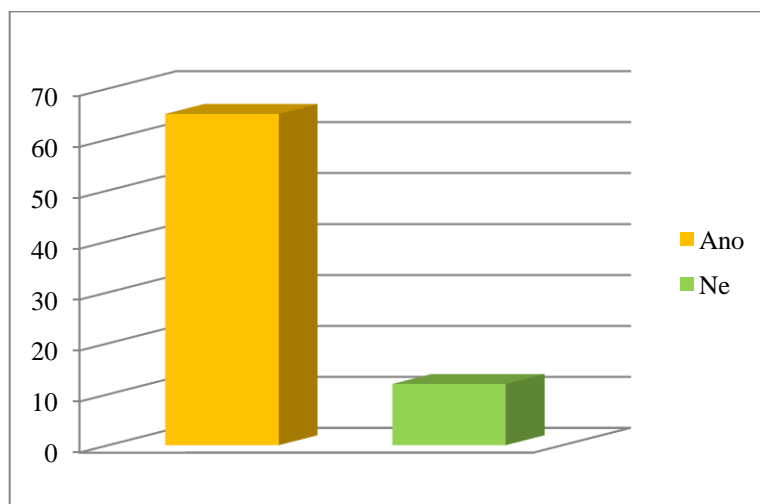
Výzkumná otázka č. 3: Myslí si uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO, že vědí, co je domácí násilí?

Tab. 5: Povědomí seniorů, co je domácí násilí

Vím, co je domácí násilí	Celkem	
	n	%
Ano	65	84
Ne	12	16
Celkem	77	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 5: Povědomí seniorů, co je domácí násilí

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Otázkou č. 3 bylo zjišťováno, zda si senioři o sobě myslí, že ví, co domácí násilí je. V 84 % bylo zjištěno, že si senioři myslí, že vědí co domácí násilí je. Přestože se většina seniorů o domácí násilí nezajímá, myslí si, že vědí co domácí násilí je.

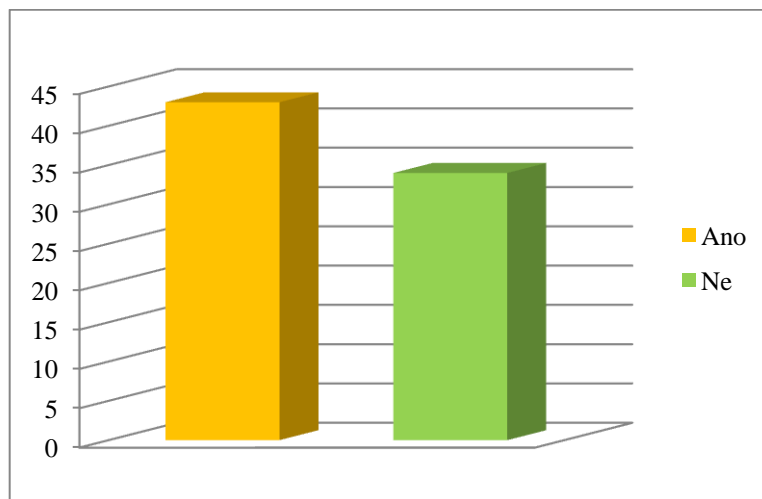
Výzkumná otázka č. 4: Chtěli by se uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO dozvědět o domácím násilí více informací?

Tab. 6: Získání více informací o domácím násilí

Chci se o domácím násilí dozvědět více informací	Celkem	
	n	%
Ano	43	56
Ne	34	44
Celkem	77	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 6: Získání více informací o domácím násilí

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Z výše uvedených výsledků vyplývá, že 56 % (43) seniorů by se chtělo o domácím násilí dozvědět více. Celých 44 % (34) respondentů odpovědělo, že by se o domácím násilí nechtělo dozvědět více.

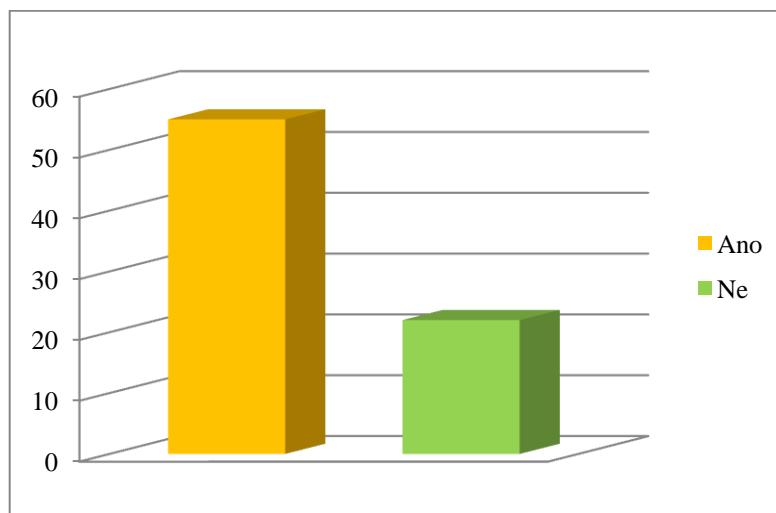
Výzkumná otázka č. 5: Pokud někde uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO zjistí domácí násilí, vědí, kde mají hledat pomoc?

Tab. 7: Seniori vědí, kde hledat pomoc

Vím, kde mám hledat pomoc	Celkem	
	n	%
Ano	55	71
Ne	22	29
Celkem	77	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 7: Seniori vědí, kde hledat pomoc

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Otázka č. 5 byla zaměřena na zjištění, jestli seniori, kteří by se setkali s domácím násilím, by věděli, kde hledat pomoc. 63 % (82) respondentů odpovědělo, že vědí, kde hledat pomoc. 29 % (22) odpovědělo, že nevědí, kde pomoc hledat. Jedná se téměř o 1/3 seniorů žijících v domově pro seniory, kteří nevědí, kde hledat pomoc v situaci domácího násilí.

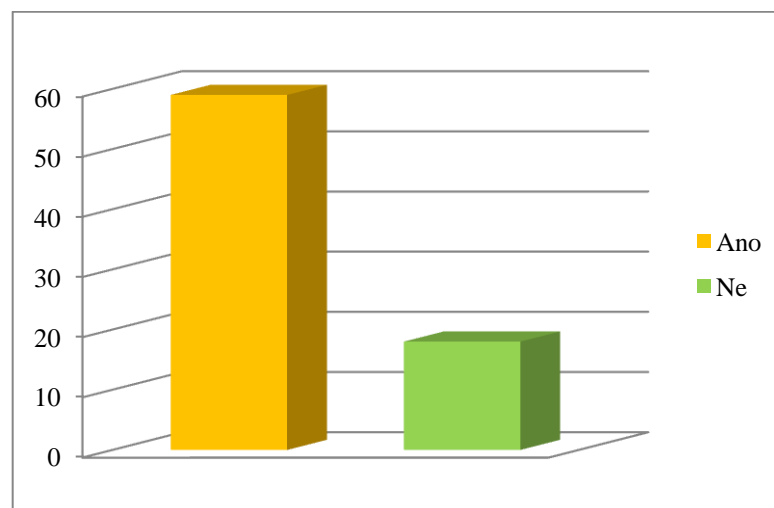
Výzkumná otázka č. 6: Vědí, jak by mohli uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO pomoci někomu, kdo je postižený domácím násilím?

Tab. 8: Senioři vědí, jak by mohli někomu pomoci

Vím, jak bych mohl/a někomu pomoci	Celkem	
	n	%
Ano	59	77
Ne	18	23
Celkem	77	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 8: Senioři vědí, jak by mohli někomu pomoci

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Otázkou č. 6 bylo zjišťováno, zda senioři vědí, jak by mohli pomoci osobě postižené domácím násilím. Z grafu vyplývá, že 77 % (59) seniorů ví, jak by mohli pomoci osobě postižené domácím násilím. 23 % (18) seniorů neví, jak jinému člověku pomoci v situaci domácího násilí. Většina dotazovaných by tedy věděla, jak někomu pomoci v situaci domácího násilí.

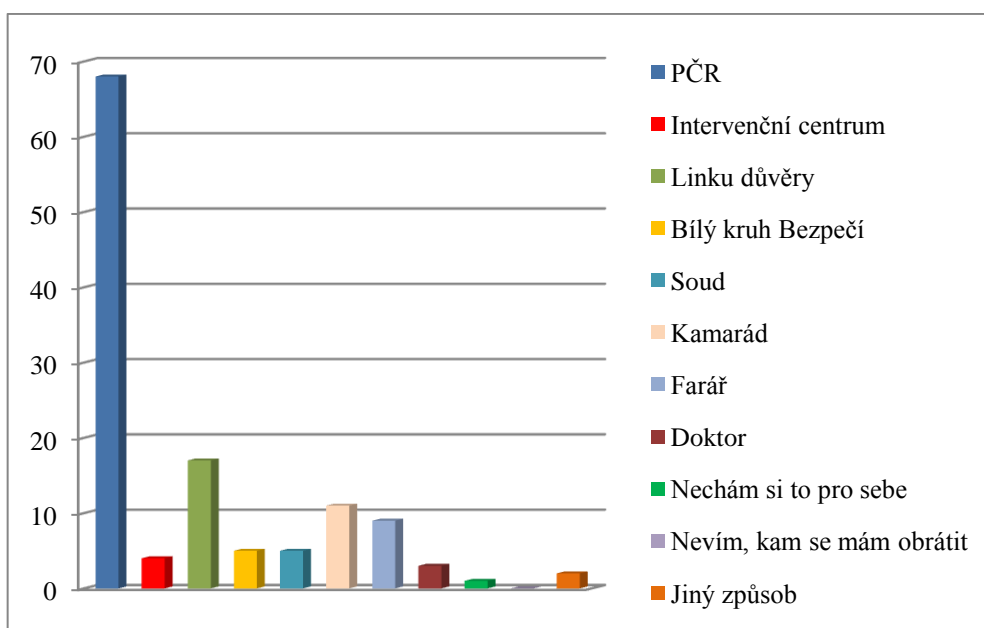
Výzkumná otázka č. 7: Pokud by se uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO dozvěděli o domácím násilí, na koho se obrátí?

Tab. 9: Pokud senior zjistí domácí násilí, obrátí se na

Pokud senior zjistí domácí násilí, obrátí se na	Celkem	
	n	%
PČR	68	88
Intervenční centrum	4	5
Linku důvěry	17	22
Bílý kruh Bezpečí	5	6
Soud	5	6
Kamarád	11	14
Farář	9	12
Doktor	3	4
Nechám si to pro sebe	1	1
Nevím, kam se mám obrátit	0	0
Jiný způsob	2	3

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 9: Pokud senior zjistí domácí násilí, obrátí se na

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

U otázky č. 7 bylo seniorům předloženo více možností odpovědí, aby bylo zjištěno, že pokud by se o domácím násilí dozvěděli, jakým způsobem by oni sami hledali, či nehledali pomoc. Z uvedeného grafu vyplývá, že senioři věří nejvíce PČR, kdy tuto možnost uvedlo 88 % (68) seniorů. Dále by se svěřili se svou situací na linku důvěry, a to celkových 22 % (17) seniorů. Třetímu v pořadí by se senioři svěřili osobě, které důvěřují, a to svému kamarádovi, kterého uvedlo 14 % (11) seniorů. Církvi, konkrétně panu faráři, by se svěřilo 12 % (9). Totožný počet seniorů (5), což je celkových 6 % by se s domácím násilím obrátili na soud a Bílý kruh Bezpečí. Znepokojující je, že intervenční centrum uvedli pouze 4 senioři. Za tímto následuje lékař, kterého uvedli 3 senioři. Jeden senior odpověděl, že kdyby věděl o domácím násilí, nechá si to pro sebe. Pozitivní však je, že žádný senior neuvedl, že neví, kam se má se svými problémy obrátit. Jako další možnost, na koho by se senioři obrátili, uvedli své příbuzné. Jeden z respondentů také uvedl, že by se obrátil na svou dceru, která pracuje na sociálním odboru.

Výzkumná otázka č. 8: Jaké instituce poskytující pomoc obětem domácího násilí uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO znají?

U otázky č. 8 nebyl seniorům předložen výběr odpovědi, neboť cílem bylo zjistit jaké instituce, které jim mohou pomoci, osobně znají. Někteří odpověděli více slovy, maximální počet institucí, které jednotlivý senior napsal, byly 4. Někteří senioři neuvedli ani 1 instituci, kterou by znali. Všechny 7 seniorů, kteří se účastnili přednášky o domácím násilí, uvedlo 4 odpovědi. Nejčastější odpovědí byla PČR. Druhou nejčastější bylo intervenční centrum. Celkem 50 seniorů neuvedlo ani jednu instituci, kterou by znali, což lze považovat za znepokojující, neboť v předchozích odpovědích 63 % seniorů uvedlo, že ví, na koho se obrátit v situaci domácího násilí a 77 % seniorů uvedlo, že ví, jak pomoci jinému člověku v situaci domácího násilí.

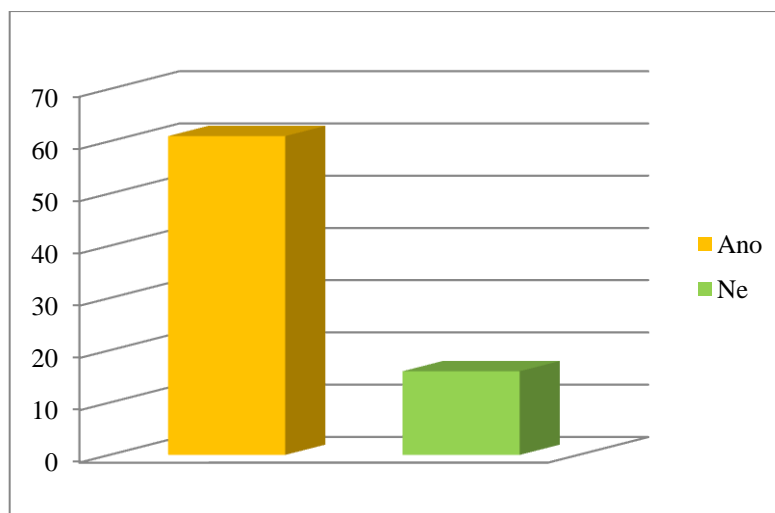
Výzkumná otázka č. 9: Myslí si uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO, že prevencí lze domácímu násilí předcházet?

Tab. 10: Lze prevencí domácímu násilí předcházet

Lze prevencí domácímu násilí předcházet	Celkem	
	n	%
Ano	61	79
Ne	16	21
Celkem	77	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 10: Lze prevencí domácímu násilí předcházet

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Je všeobecně známo, že prevence v oblasti domácího násilí je velmi důležitým a přínosným faktorem. Vyhodnocení otázky č. 9 ukazuje, že i senioři si myslí, že prevencí domácímu násilí předcházet lze. Usuzuje tak 79 % (61) respondentů. Pouze 21 % (16) oslovených se domnívá, že prevencí domácímu násilí předcházet nelze.

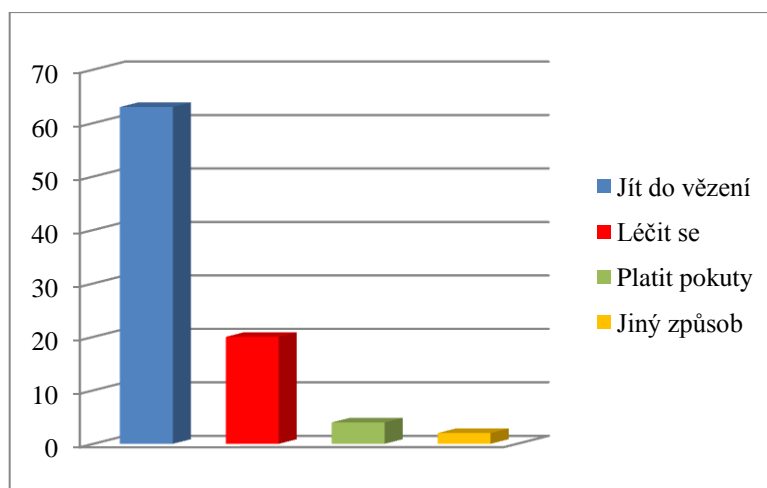
Výzkumná otázka č. 10: Co by se podle uživatelů DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO mělo stát s pachatelem domácího násilí?

Tab. 11: Co by se mělo stát s pachatelem domácího násilí

Pachatel domácího násilí by měl	Celkem	
	n	%
Jít do vězení	63	82
Léčit se	20	26
Platit pokuty	4	5
Jiný způsob	2	3

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 11: Co by se mělo stát s pachatelem domácího násilí

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Cílem otázky č. 10 bylo zjistit, jakým způsobem senioři přistupují k pachateli domácího násilí. Podle respondentů by měl pachatel domácího násilí jít do vězení, což uvedlo 82 % (63) dotazovaných respondentů. Z tohoto vyplývá, že většina seniorů se stále přiklání k systému, který se v České republice využíval dříve. To znamená, že senioři žijící v domovech pro seniory, mají tendenci domácí násilí kriminalizovat. Dalších 26 % (20) zastává názor, že násilná osoba by se měla léčit. Pouze 5 % (4) oslovení uvedli, že by stačilo, pokud by pachatel domácího násilí platil pokuty. 3 respondenti si myslí, že dalším způsobem řešení by mohla být domluva, kterou by se docílilo toho, že by dále násilí nepáchal.

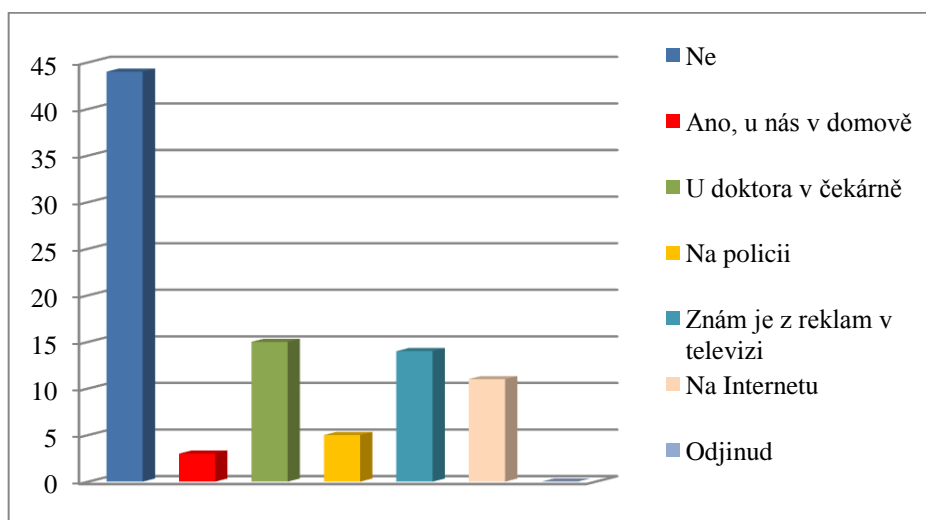
Výzkumná otázka č. 11: Setkali se někdy uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO s letáky o domácím násilí?

Tab. 12: Povědomí o letácích o domácím násilí

Setkal/a jsem se s letáky o domácím násilí	Celkem	
	n	%
Ne	44	57
Ano, u nás v domově	3	4
U doktora v čekárně	15	19
Na policii	5	6
Znám je z reklam v televizi	14	18
Na Internetu	11	14
Odjinud	0	0

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 12: Povědomí o letácích o domácím násilí

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

U otázky č. 11 bylo seniorům předloženo více odpovědí a to vzhledem ke skutečnosti, že se mohli setkat s informacemi o domácím násilí z více zdrojů. Znepokojující je, že většina seniorů, což je celých 57 % (44) uvedlo, že se s letáky o domácím násilí nikdy nesešlo. Může to být z toho důvodu, že senioři netráví příliš času mimo domov, přestože

všichni oslovení byly soběstační a mobilní. Ti senioři, kteří někdy měli v ruce letáky o domácím násilí, se s nimi setkali nejčastěji v čekárně u doktora, kde je předpoklad, že je senioři navštěvují se svými zdravotními problémy, což uvedlo 19 % seniorů. Dalších 18 % je zná z televize a 14 % z internetu. Pouze 6 % seniorů se s letáky setkalo na PČR a jenom 4 % v domově, kde bydlí.

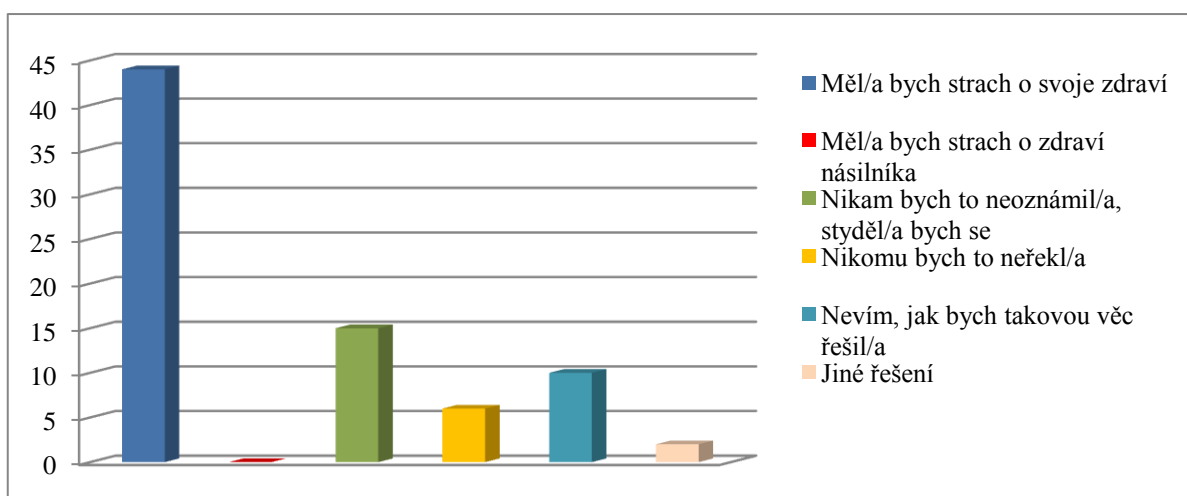
Výzkumná otázka č. 12: Kdyby se uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO stali obětí domácího násilí, co by bylo pro ně klíčovým rozhodnutím, věc někam ohlásit?

Tab. 13: Klíčové rozhodnutí domácí násilí oznámit

Co by bylo klíčové rozhodnutí věc někam oznámit	Celkem	
	n	%
Měl/a bych strach o svoje zdraví	44	57
Měl/a bych strach o zdraví násilníka	0	0
Nikam bych to neoznámil/a, styděl/a bych se	15	19
Nikomu bych to neřekl/a	6	8
Nevím, jak bych takovou věc řešil/a	10	13
Jiné řešení	2	3

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 13: Klíčové rozhodnutí domácí násilí oznámit

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

U seniorů se setkáváme s tím, že mají strach domácí násilí někam hlásit nebo se za něj stydí. Otázkou č. 12 bylo zjišťováno, jaký mají senioři přístup k problematice domácího násilí ve vztahu rozhodnutí se jít celou záležitost někam oznámit. Většina oslovených, 57 % (44), uvedlo, že by mělo strach o svoje zdraví. Další nejčastější odpovědí bylo, že by senioři domácí násilí nikam neoznámili, neboť se stydí. Tuto odpověď uvedlo 19 % (15) seniorů. Celkových 13 % (10) dotazovaných neví, jak by situaci řešilo. 8 % dotazovaných by o domácím násilí nikomu neřeklo a nechalo by si to pro sebe. Nikdo z oslovených by neměl obavu o zdraví násilníka. V odpovědích se objevili i dva jiné možné způsoby. A to, že by jednali s PČR.

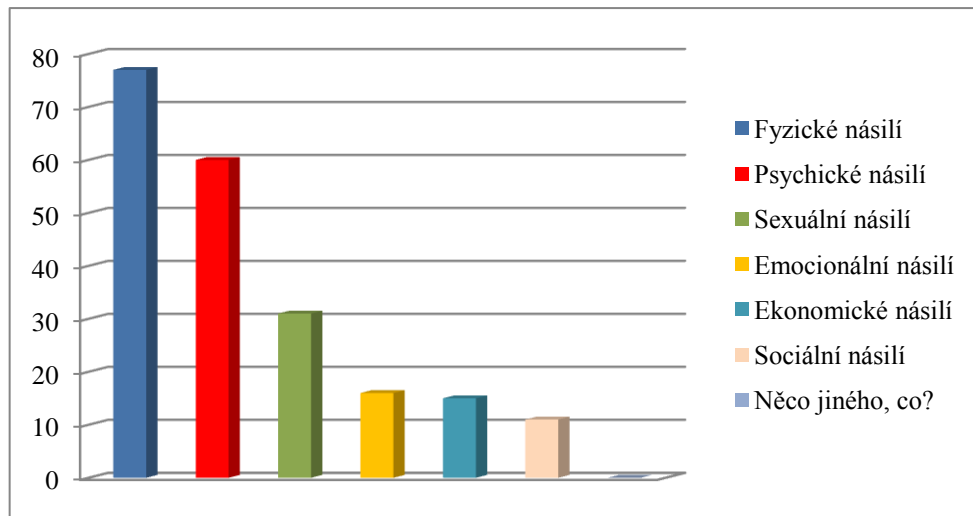
Výzkumná otázka č. 13: Co je podle uživatelů DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO domácí násilí?

Tab. 14: Co je podle seniorů domácí násilí

Domácí násilí je	Celkem	
	n	%
Fyzické násilí	77	100
Psychické násilí	60	78
Sexuální násilí	31	40
Emocionální násilí	16	21
Ekonomické násilí	15	19
Sociální násilí	11	14
Něco jiného, co?	0	0

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 14: Co je podle seniorů domácí násilí

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Cílem otázky č. 13 bylo zjistit, jak senioři domácí násilí vnímají. Byly jim nabídnuty všechny formy domácího násilí. Někteří senioři vybrali pouze jednu volbu. Nejvíce však uvedli tři volby. Všichni oslovení, tedy 100 % uvedlo, že domácí násilí je fyzická forma násilí. Druhou nejčastější odpovědí bylo psychické násilí se 78 %. Celkových 40 % (31) seniorů uvedlo, že domácí násilí je sexuální násilí. Názor, že domácí násilí je páčáno emocionálním násilím, uvedlo 16 oslovených, což je 21 %. Dalších 19 % seniorů zastává názor, že domácí násilí je páčáno formou ekonomického násilí a 14% formou sociálního násilí. Nikdo z oslovených neuvedl jinou možnost.

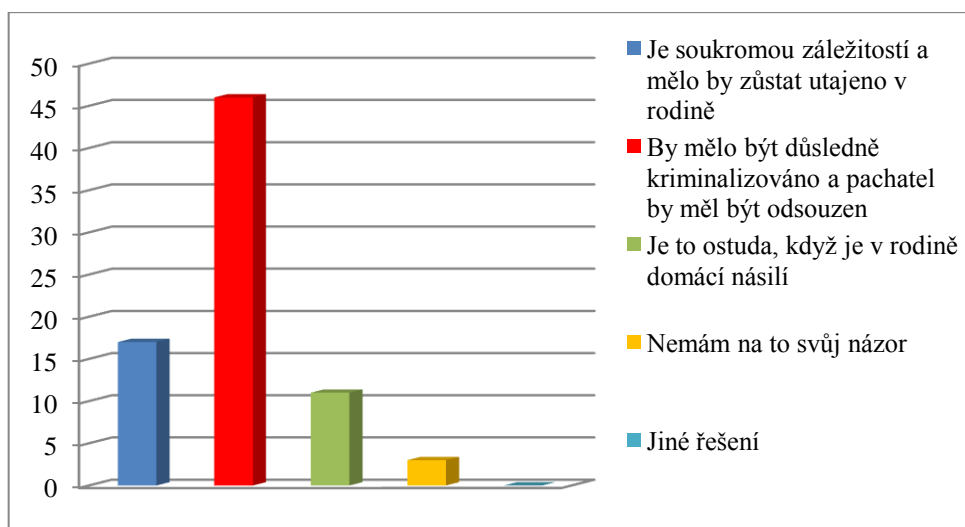
Výzkumná otázka č. 14: Co si uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO myslí o domácím násilí?

Tab. 15: Co si senioři myslí o domácím násilí

Myslím si, že domácí násilí	Celkem	
	n	%
Je soukromou záležitostí a mělo by zůstat utajeno v rodině	17	22
By mělo být důsledně kriminalizováno a pachatel by měl být odsouzen	46	60
Je to ostuda, když je v rodině domácí násilí	11	14
Nemám na to svůj názor	3	4
Jiné řešení	0	0
Celkem	77	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 15: Co si senioři myslí o domácím násilí

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Odpovědi u otázky č. 14 měli respondenti uvést svůj osobní názor na domácí násilí. Většina odpovědí a to celkem 60 % (46) seniorů, byla, že domácí násilí by mělo být důsledně kriminalizováno a pachatel by měl jít do vězení. Celkem 22 % což je (17) seniorů zastává názor, že domácí násilí je soukromou záležitostí, a mělo by zůstat utajeno v rodině. Dalších 11 oslovených (14 %) se domnívá, že když se v rodině vyskytne domácí násilí, je to ostuda. Pouze 3 oslovení nemají na domácí násilí názor. Jinou odpověď neuvědl nikdo z oslovených.

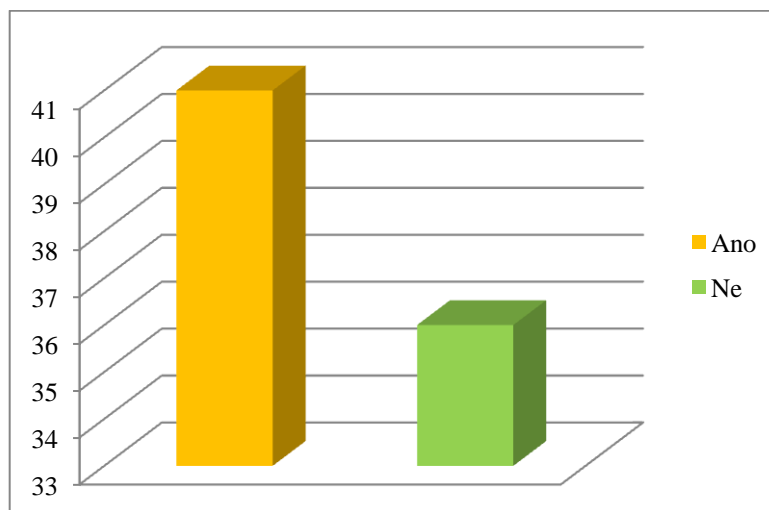
Výzkumná otázka č. 15: Setkali se uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO někdy s domácím násilím?

Tab. 16: Setkání s domácím násilím

Setkání s domácím násilím	Celkem	
	n	%
Ano	41	53
Ne	36	47
Celkem	77	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 16: Setkání s domácím násilím

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

U otázky č. 15 bylo cílem zjistit, jestli se senioři žijící v domově pro seniory za svého života setkali s domácím násilím. U 47 % (37) oslovených bylo zjištěno, že se za svého života nikdy nesetkali s domácím násilím. Ostatních 53 % respondentů, (41), se s domácím násilím už setkalo.

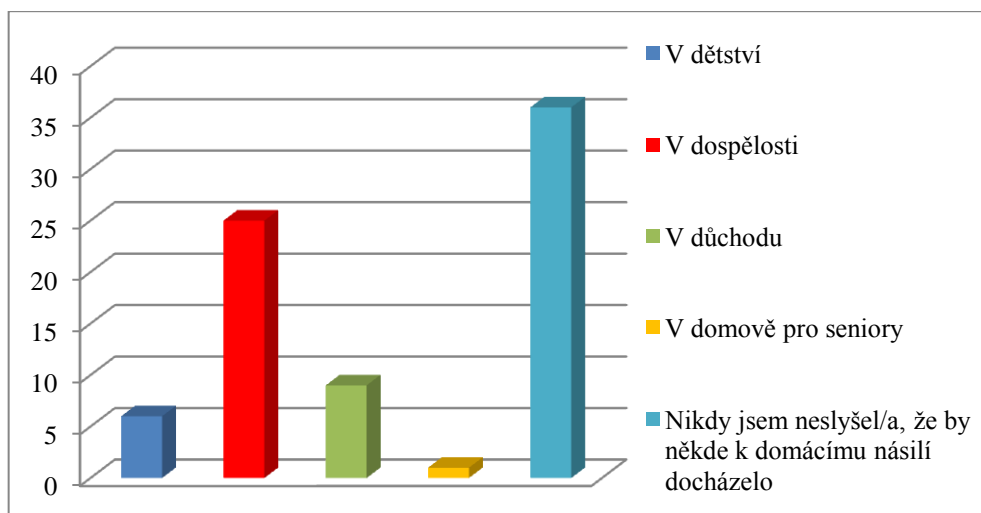
Výzkumná otázka č. 16: Pokud se uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO s domácím násilím někdy setkali, kdy to bylo?

Tab. 17: Kdy se senioři setkali s domácím násilím

První setkání s domácím násilím	Celkem	
	n	%
V dětství	6	8
V dospělosti	25	32
V důchodu	9	12
V domově pro seniory	1	1
Nikdy jsem neslyšel/a, že by někde k domácímu násilí docházelo	36	47
Celkem	77	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 17: Kdy se senioři setkali s domácím násilím

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Ze seniorů, kteří se někdy setkali s domácím násilím, se jich nejvíce setkávalo s domácím násilím v dospělosti, a to 25, tedy 32 % oslovených. Dalších 12 % seniorů v důchodu a 8 % v dětství. Jeden z respondentů se s domácím násilím setkal v domově pro seniory. Dalších 47 % tedy (37) oslovených se s domácím násilím nikdy nesetkalo, což koresponduje s předchozí odpovědí.

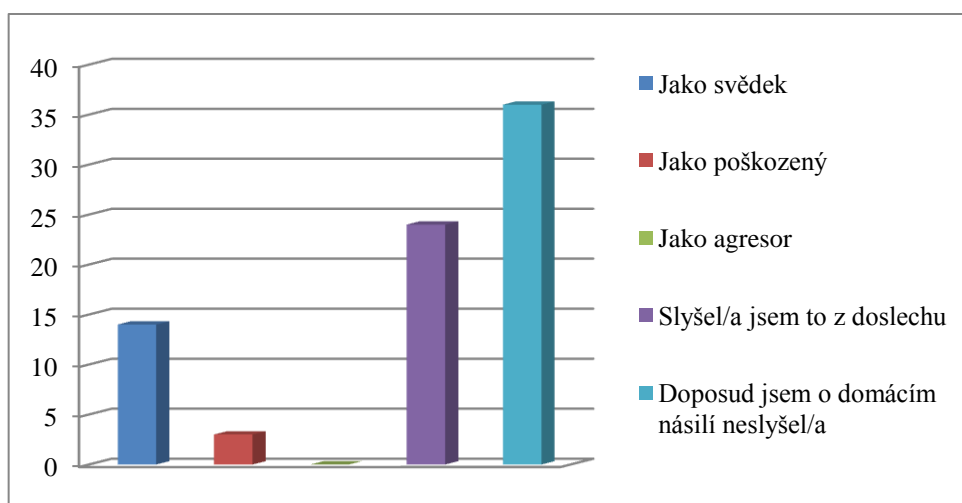
Výzkumná otázka č. 17: Pokud se uživatelé DS KA, DPS NH, CHDPS VB, DS VSJ a DS VSO s domácím násilím někdy setkali, v jakém postavení byli?

Tab. 18: Postavení seniorů při domácím násilí

Postavení při domácím násilí	Celkem	
	n	%
Jako svědek	14	18
Jako poškozený	3	4
Jako agresor	0	0
Slyšel/a jsem to z doslechu	24	31
Doposud jsem o domácím násilí neslyšel/a	36	47
Celkem	77	100

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Graf 18: Postavení seniorů při domácím násilí

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

Smyslem poslední, otázky č. 17, bylo zjistit a ověřit, zda odpovědi korespondují s předchozí odpovědí. Bylo zjištěno, že 47 % (36) dotazovaných se s domácím násilím doposud nesetkalo. Tento počet odpovídá s předchozími dvěma odpověďmi. Z respondentů, kteří se s domácím násilím setkali, uvedlo 31 % (24) dotazovaných, že o domácím násilí v rodině slyšeli z doslechu. Celkových 18 % (14) dotazovaných bylo dokonce svědky domácího násilí. Celkem 4 % (3) dotazovaných seniorů, se v dotazníku

doznali, že se stali obětí domácího násilí. Nikdo z oslovených nezastává názor, že by právě on mohl být násilnou osobou.

5.3 Verifikace hypotéz

Nejdříve jsme si stanovili k hypotézám věcným hypotézy statistické, a to hypotézu nulovou a hypotézu alternativní.

Hypotéza č. 1: U seniorů, žijících v domově pro seniory, existuje souvislost mezi zkušeností s domácím násilím a pohlavím.

H_0 : Frekvence zkušenosti seniorů žijících v domově pro seniory s domácím násilím je u mužů i žen stejně velká.

H_A : Frekvence zkušenosti seniorů žijících v domově pro seniory s domácím násilím je u mužů i žen rozdílná.

Tab. 19: Čtyřpolní tabulka pro ověření první hypotézy

Pohlaví	Mají zkušenost s DN	Nemají zkušenost s DN	Celkem (Σ)
Žena	25 (26,623)	25 (23,377)	50
Muž	16 (14,377)	11 (12,623)	27
Celkem (Σ)	41	36	77

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

$$X_2 = 0,099 + 0,183 + 0,113 + 0,209 = 0,604$$

$$f = (2-1) \times (2-1) = 1$$

$$X_{2,0,05} (1) = 3,841$$

Pro stupeň volnosti 1 testového kritéria a hladině významnosti 0,05 je kritická hodnota 3,841. Jelikož je vypočítaná hodnota nižší než hodnota kritická, přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme alternativní hypotézu. Platí tedy, že mezi zkušeností s domácím

násilím a pohlavím neexistují statisticky významné rozdíly. Muži a ženy žijící v domovech pro seniory mají stejnou frekvenci zkušeností s domácím násilím.

Hypotéza č. 2: U seniorů, žijících v domově pro seniory, existuje souvislost mezi vědomostmi, jak poskytnout pomoc a účastí na přednášce o domácím násilí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí na obě uvedené otázky není souvislost.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí na obě uvedené otázky je souvislost.

Tab. 20: Čtyřpolní tabulka pro ověření druhé hypotézy

	Vědí, jak pomoci	Nevědí, jak pomoci	Celkem (Σ)
Účastnili se přednášky	7 (5,364)	0 (1,636)	7
Neúčastnili se přednášky	52 (53,637)	18 (16,364)	70
Celkem (Σ)	59	18	77

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

$$X_2 = 0,499 + 0,049 + 1,636 + 0,163 = 2,347$$

$$f = (2-1) \times (2-1) = 1$$

$$X_{2, 0,05} (1) = 3,841$$

Pro stupeň volnosti 1 testového kritéria a hladině významnosti 0,05 je kritická hodnota 3,841. Jelikož je vypočítaná hodnota nižší než hodnota kritická, přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme alternativní hypotézu. Platí tedy, že mezi vědomostmi jak poskytnout pomoc a účastí na přednášce o domácím násilí neexistují statisticky významné rozdíly. Senioři, kteří se účastnili přednášky o domácím násilí, vědí jak poskytnout pomoc stejně, jak senioři, kteří se přednášky o domácím násilí neúčastnili.

Hypotéza č. 3: U seniorů, žijících v domově pro seniory, existuje souvislost mezi vědomostmi, kde hledat pomoc a účasti na přednášce o domácím násilí.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí na obě uvedené otázky není souvislost.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí na obě uvedené otázky je souvislost.

Tab. 21: Čtyřpolní tabulka pro ověření třetí hypotézy

	Vědí, kde hledat pomoc	Nevědí, kde hledat pomoc	Celkem (Σ)
Účastnili se přednášky	7 (5,182)	0 (1,818)	7
Neúčastnili se přednášky	50 (51,818)	20 (18,188)	70
Celkem (Σ)	57	20	77

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

$$X_2 = 0,638 + 0,064 + 1,818 + 0,181 = 2,701$$

$$f = (2-1) \times (2-1) = 1$$

$$X_{2,0,05}(1) = 3,841$$

Pro stupeň volnosti 1 testového kritéria a hladině významnosti 0,05 je kritická hodnota 3,841. Jelikož je vypočítaná hodnota nižší než hodnota kritická, přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme alternativní hypotézu. Platí tedy, že mezi vědomostmi kde hledat pomoc a účasti na přednášce o domácím násilí neexistují statisticky významné rozdíly. Senioři, kteří se účastnili přednášky o domácím násilí, vědí kde hledat pomoc stejně, jak senioři, kteří se přednášky o domácím násilí neúčastnili.

Hypotéza č. 4: U seniorů, žijících v domově pro seniory, existují rozdíly v postojích k prevenci domácího násilí v závislosti na pohlaví.

H_0 : Podíl seniorů, kteří si myslí, že prevencí lze domácímu násilí předcházet je u mužů i žen stejný.

H_A : U žen, žijících v domově pro seniory, převládá více názor, že lze prevencí domácímu násilí předcházet, než u mužů žijících v domově pro seniory.

Tab. 22: Čtyřpolní tabulka pro ověření čtvrté hypotézy

Pohlaví	Lze DN předcházet	Nelze DN předcházet	Celkem (Σ)
Žena	38 (39,610)	12 (10,399)	50
Muž	23 (21,399)	4 (5,610)	27
Celkem (Σ)	61	16	77

Zdroj: vlastní výzkum, leden – únor 2016

$$X_2 = 0,065 + 0,119 + 0,246 + 0,462 = 0,898$$

$$f = (2-1) \times (2-1) = 1$$

$$X_{2,0,05}(1) = 3,841$$

Pro stupeň volnosti 1 testového kritéria a hladině významnosti 0,05 je kritická hodnota 3,841. Jelikož je vypočítaná hodnota nižší než hodnota kritická, přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme alternativní hypotézu. Platí tedy, že mezi postoji k prevenci u domácího násilí a pohlavím neexistují statisticky významné rozdíly. Muži a ženy žijící v domovech pro seniory mají stejný názor na prevenci u domácího násilí.

5.4 Shrnutí výzkumného šetření

Hlavním cílem bylo zjistit, zda uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasná a Domova pro seniory Vsetín Ohrada mají zkušenosti s domácím násilím, zda se někdy účastnili přednášky o domácím násilím, zda vědí, kde hledat pomoc a případně, jak pomoc poskytnout. Pomocí výzkumných otázek a stanovených hypotéz bylo zjištěno, že neexistují souvislosti s účastí seniorů na přednášce o domácím násilím a tím, kde hledat pomoc a jak pomoc poskytnout. Dále bylo zjištěno, že neexistují rozdíly ve zkušenosti s domácím násilím a pohlavím, rovněž jako že neexistují souvislosti v názorech na prevenci domácího násilí a pohlavím.

Většina oslovených seniorů se o problematiku domácího násilí nezajímá, ale zároveň si většina z oslovených myslí, že ví co domácí násilí je. Přesto by se chtěli dozvědět o domácím násilím více informací. Dále oslovení senioři uvedli, že vědí, kde mají hledat

pomoc a vědí také, jak by mohli pomoci osobě, která je domácím násilím postižena. Pokud by se senioři stali obětí domácího násilí, obrátili by se v nejvíce případech na PČR a následně na linku důvěry. Senioři však nedisponují informacemi o institucích, jež pomoc obětem domácího násilí poskytují, kdy bylo zjištěno, že většina z oslovených seniorů nevedla žádnou instituci, o které vědí, že poskytuje pomoc obětem domácího násilí. U seniorů žijící v domovech pro seniory převládá názor, že prevencí lze domácímu násilí předcházet. Senioři také zastávají názor, že násilná osoba by měla jít za své činy do vězení. Zastávají tak názor, že domácí násilí by mělo být důsledně kriminalizováno. Většina seniorů se nesešla s informacemi o domácím násilí. Bylo zjištěno, že senioři by domácí násilí hlásili z důvodu strachu o svoje zdraví. Téměř každý z respondentů zastává názor, že domácí násilí je pácháno formou fyzického násilí. Většina seniorů se s domácím násilím setkala a to ještě před důchodovým věkem. Nejvíce v dospělosti.

5.5 Doporučení pro praxi

Z výsledků výzkumu vyplývá, že senioři nevědí, kde hledat pomoc, pokud se ocitnou v situaci domácího násilí. Je proto důležité snažit se o osvětu. Seznámit seniory s touto problematikou a poskytnout jim informace, kde hledat pomoc.

Jako možné způsoby se jeví:

- přednášková činnost – šířit informace o domácím násilí a pokusit se zamezit a snížit jeho riziko - PČR, organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí, sociální pracovníci domovů pro seniory, psychologové
- koncipovat přednášky v kratších časových intervalech, aby senioři měli dostatek času na zapamatování nových informací
- sdělovací prostředky – TV, rozhlas, letáky - informovat o organizacích poskytujících pomoc obětem domácího násilí
- motivovat seniory, např. při aktivizačních činnostech, aby se zajímali o problematiku domácího násilí
- zdůrazňovat, že pokud máme možnost pomoci někomu v situaci domácího násilí, tak pomozme, protože nikdy nevíme, kdy budeme pomoc potřebovat my samy.

ZÁVĚR

Domácí násilí je stále diskutovaným tématem. Zakládají se nové linky pomoci pro seniory a vznikl nový zákon na ochranu obětí trestných činů. S tím souvisí i informovanost seniorů o možnostech pomoci a způsobech řešení životní situace. Právě nevědomost může někdy způsobit konflikty a problémy. Při vzdělávání seniorů je důležité věnovat se prevenci a doplňkovými vzdělávacími programy pro seniory. Propagovat letáky s domácím násilím a pořádat přednášky o domácím násilí. Bakalářská práce se zabývá životní pomocí seniorům v situaci domácího násilí. Do části teoretické byly zahrnuty základní pojmy spojené s domácím násilím. Pozornost byla věnována charakteristickým druhům násilí a jejich znakům. Jaké jsou role seniora u domácího násilí a úskalí spojené s pomocí seniorům. Stěžejní kapitolou teoretické části byla třetí kapitola, která představuje druhy pomoci seniorům, jak týrané seniory rozpoznat a jak domácímu násilí u seniorů předcházet. Tato kapitola teoretickou část uzavírá.

Hlavním cílem bylo zjistit, zda uživatelé Domova pro seniory Karolinka, Domu pokojného stáří Nový Hrozenkov, Charitního domu pokojného stáří ve Valašské Bystřici, Domova pro seniory Vsetín Jasná a Domova pro seniory Vsetín Ohrada mají zkušenosti s domácím násilím, zda se někdy účastnili přednášky o domácím násilí, zda vědí, kde hledat pomoc a případně, jak pomoc poskytnout. Výsledky byly zjištěny na základě kvantitativního výzkumu, stanovených výzkumných problémů, výzkumných otázek a hypotéz.

Celkové výsledky ukázaly, že většina seniorů žijících v domovech pro seniory se s domácím násilím za svého života setkala a nezáleží na tom, jestli se jedná o muže nebo ženy. U seniorů neexistují souvislosti s účastí seniorů na přednášce o domácím násilí a tím, kde hledat pomoc a jak pomoc poskytnout. Přesto, že většina seniorů uvedla, že vědí, kde hledat pomoc, nevedli žádnou organizaci, která by poskytovala pomoc ohroženým osobám. Bylo také zjištěno, že by se senioři chtěli o problematice domácího násilí dozvědět více. Senioři nejvíce důvěřují PČR, ale většina seniorů pomáhající organizace nezná. Převládá u nich názor, že prevencí lze domácímu násilí předcházet. Většina seniorů se nesešla s informacemi o domácím násilí. Tyto skutečnosti by mohly být nápomocny pomáhajícím organizacím, při pořádání preventivních akcí, přednášek a zapojení se do větší informovanosti seniorů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BIGGS, Simon, Chris PHILLIPSON a Paul KINGSTON. *Elder abuse in perspective*. Philadelphia: Open University Press, 1995, 144 s. ISBN 03-351-9147-9.

BURIÁNEK, Jiří a kol. *Domácí násilí na mužích a seniorech*. Praha/Kroměříž: Triton, 2006, 108 s., ISBN 80-7254-914-6.

CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, 158 s. Albatros Plus. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 150 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

DALIGAND, Liliane a Véronique BEDIN. *Násilí v partnerských vztazích*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014, 141 s. ISBN 978-80-262-0718-4.

HŘÍBALOVÁ, Marie. *Násilí na seniorech v českých rodinách. Analýza jeho příčin*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, 2008. 184 s.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Vyd. 2., upr. Praha, 1983.

MARTINKOVÁ, Milada, Jiří VLACH a Soňa KREJČOVÁ. *Špatné zacházení s osobami pokročilého věku - se zvláštním zřetelem k domácímu násilí*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. 98 s. Studie. ISBN 978-80-7338-087-8

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013. 570 s. ISBN 978-80-262-0366-7.

NOVÁK, Tomáš a Věra CAPPONI. *Sám proti agresi*. 1. vyd. Praha: Grada, 1996, 123 s. ISBN 80-716-9253-0.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 203 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5.

SCHNEIDER, H.J. *Internationales Handbuch der Kriminologie*. Berlin: De Gruyter Recht, 2007, 1065 s. ISBN 978-3-89949-128-9.

ŠEVČÍK, Drahomír a kol. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 186 s. ISBN 978-80-7367-690-2.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.

VODÁČKOVÁ, Daniela a kol. *Krizová intervence*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 543 s. ISBN 978-80-262-0212-7.

WHITAKER, Daniel J. a John R. LUTZKER. *Preventing partner violence: research and evidence-based intervention strategies*. Vyd. 1. Washington, DC: American Psychological Association, 2009, 300 s. ISBN 14-338-0434-4.

Elektronické zdroje:

Bílý kruh bezpečí. *Pomoc obětem trestných činů: Domácí násilí* [online]. 2009 [cit. 2015-12-11]. Dostupné z: <http://www.bilykruhbezpeci.cz/>

ČESKO. Zákon č. 135 ze dne 14. března 2006, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. [online]. © 2016 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.uplnezneni.cz/zakon/135-2006-sb-kterym-se-meni-nektere-zakony-v-oblasti-ochrany-pred-domacim-nasilim/>

KOSAŘOVÁ, Jana. *Přehled problémů v oblasti prevence a poskytování pomoci v oblasti domácího násilí a syndromu týrání a zanedbávání (EAN) páchaného na seniorych s dopadem na sociální a zdravotní oblast* [online]. 2013, s. 88 [cit. 2015-11-06]. Dostupné z: http://www.domaci-nasili.cz/wp-content/uploads/prehled_problemu.pdf

MVČR. Domácí násilí [online]. © 2016 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/>

Zpravodaj Bílý kruh bezpečí. Ročník 21 číslo 4. Praha, 2012.

Život 90: Pro seniory a jejich blízké. *Projekt "Podpora seniorů ohrožených a postižených domácím násilím a týráním"* [online]. 2015, © Copyright Život90 2008 - 2016 [cit. 2015-12-11]. Dostupné z: <http://www.zivot90.cz/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
BKB	Bílý kruh bezpečí
CSSP	Centrum sociálních služeb Praha
DN	Domácí násilí
DPS NH	Dům pokojného stáří Nový Hrozenkov
DS KA	Domov pro seniory Karolinka
DS VSJ	Domov pro seniory Vsetín Jasenka
DS VSO	Domov pro seniory Vsetín Ohrada
EAN	Elder Abuse and Negléct (týraní /zneužívání/ a zanedbávání seniorů)
CHDPS VB	Charitní dům pokojného stáří Valašská Bystřice
IC	Intervenční centrum
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
Např.	Například
OSN	Organizace spojených národů
OSPOD	Oddělení sociálně-právní ochrany dětí
PČR	Policie České republiky
Tzv.	Takzvaně

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1: Návratnost dotazníků.....</i>	39
<i>Tab. 2: Rozdělení seniorů podle pohlaví .....</i>	42
<i>Tab. 3: Účast seniorů na přednáškách o domácím násilí.....</i>	43
<i>Tab. 4: Zajímají se seniori o problematiku domácího násilí .....</i>	44
<i>Tab. 5: Povědomí seniorů, co je domácí násilí.....</i>	45
<i>Tab. 6: Získání více informací o domácím násilí.....</i>	46
<i>Tab. 7: Seniori vědí, kde hledat pomoc .....</i>	47
<i>Tab. 8: Seniori vědí, jak by mohli někomu pomoci.....</i>	48
<i>Tab. 9: Pokud senior zjistí domácí násilí, obrátí se na .....</i>	49
<i>Tab. 10: Lze prevencí domácímu násilí předcházet .....</i>	51
<i>Tab. 11: Co by se mělo stát s pachatelem domácího násilí .....</i>	52
<i>Tab. 12: Povědomí o letácích o domácím násilí.....</i>	53
<i>Tab. 13: Klíčové rozhodnutí domácí násilí oznámit .....</i>	54
<i>Tab. 14: Co je podle seniorů domácí násilí.....</i>	55
<i>Tab. 15: Co si seniori myslí o domácím násilí .....</i>	57
<i>Tab. 16: Setkání s domácím násilím .....</i>	58
<i>Tab. 17: Kdy se seniori setkali s domácím násilím.....</i>	59
<i>Tab. 18: Postavení seniorů při domácím násilí.....</i>	60
<i>Tab. 19: Čtyřpolní tabulka pro ověření první hypotézy.....</i>	61
<i>Tab. 20: Čtyřpolní tabulka pro ověření druhé hypotézy.....</i>	62
<i>Tab. 21: Čtyřpolní tabulka pro ověření třetí hypotézy .....</i>	63
<i>Tab. 22: Čtyřpolní tabulka pro ověření čtvrté hypotézy .....</i>	64
<i>Tab. 23: Adresář kontaktů pomoci pro seniory .....</i>	82

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1: Návratnost dotazníků .....</i>	39
<i>Graf 2: Rozdělení seniorů podle pohlaví .....</i>	42
<i>Graf 3: Účast seniorů na přednáškách o domácím násilí .....</i>	43
<i>Graf 4: Zajímají se seniori o problematiku domácího násilí.....</i>	44
<i>Graf 5: Povědomí seniorů, co je domácí násilí .....</i>	45
<i>Graf 6: Získání více informací o domácím násilí .....</i>	46
<i>Graf 7: Seniori vědí, kde hledat pomoc .....</i>	47
<i>Graf 8: Seniori vědí, jak by mohli někomu pomoci .....</i>	48
<i>Graf 9: Pokud senior zjistí domácí násilí, obrátí se na .....</i>	49
<i>Graf 10: Lze prevencí domácímu násilí předcházet .....</i>	51
<i>Graf 11: Co by se mělo stát s pachatelem domácího násilí.....</i>	52
<i>Graf 12: Povědomí o letáčích o domácím násilí .....</i>	53
<i>Graf 13: Klíčové rozhodnutí domácí násilí oznámit.....</i>	54
<i>Graf 14: Co je podle seniorů domácí násilí .....</i>	56
<i>Graf 15: Co si seniori myslí o domácím násilí .....</i>	57
<i>Graf 16: Setkání s domácím násilím.....</i>	58
<i>Graf 17: Kdy se seniori setkali s domácím násilím .....</i>	59
<i>Graf 18: Postavení seniorů při domácím násilí.....</i>	60

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: VZOR DOTAZNÍKU K REALIZACI VÝZKUMNÉHO ŘEŠENÍ

Příloha P II: REŠERŠE POUŽITÉ LITERATURY

Příloha P III: ADRESÁŘ KONTAKTŮ VE ZLÍNSKÉM KRAJI

PŘÍLOHA P I: VZOR DOTAZNÍKU K REALIZACI VÝZKUMNÉHO ŘEŠENÍ

V Halenkově 10. ledna 2016

Dobrý den,

jsem studentem třetího ročníku oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Dovoluji si Vás touto cestou oslovit a požádat o anonymní vyplnění níže uvedeného dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce. Zjištěné skutečnosti budou použity pro účely pomoci seniorům v situaci domácího násilí a využity v praxi. Vámi zvolené odpovědi prosím zakroužkujte nebo doplňte.

Děkuji Vám za strávený čas a přeji hezký den

Daniel Kubáček

1. Účastnil/a jste se někdy přednášky o domácím násilí?

- a) ano
- b) ne

2. Zajímáte se o problematiku domácího násilí?

- a) rozhodně ano
- b) občas
- c) spíše ne
- d) vůbec ne

3. Myslím si, že vím co je domácí násilí?

- a) ano
- b) ne

4. O domácím násilí bych se chtěl/a dozvědět více.

- a) ano
- b) ne

5. Pokud někde zjistím domácí násilí, vím, kde mám hledat pomoc.

- a) ano
- b) ne

6. Víím, jak bych mohl/a pomoci někomu, kdo je postižený domácím násilím.

- a) ano
- b) ne

7. Pokud bych se dozvěděl/a o domácím násilí, obrátím se na?

- a) policii České republiky
- b) intervenční centrum
- c) linku důvěry
- d) Bílý kruh bezpečí
- e) soud
- f) řeknu to kamarádovi, kamarádce
- g) řeknu to panu faráři
- h) řeknu to doktorovi
- ch) nechám si to pro sebe
- i) nevím kam se mám obrátit
- j) jiný způsob, jaký? .....

8. Jaké instituce poskytující pomoc obětem domácího násilí znáte?

Vyjmenujte

.....

.....

.....

9. Myslíte si, že prevencí lze domácímu násilí předcházet?

- a) ano
- b) ne

10. Pachatel domácího násilí by měl:

- a) jít do vězení
- b) léčit se
- c) měl by platit pokuty
- d) jiný způsob řešení, jaký .....

11. Setkal/a jste se někdy s letáky o domácím násilí?

- a) ne nikdy jsem se s takovými letáky neseťkal/a
- b) ano u nás v domově
- c) u doktora v čekárně
- d) na policii
- e) znám je z reklam v televizi
- g) na internetu
- f) jinde, kde? .....

12. Kdybyste se stal/a obětí domácího násilí, co by bylo klíčové rozhodnutí věc někam oznámit?

- a) měl/a bych strach o svoje zdraví
- b) měl/a bych strach o zdraví násilníka
- c) nikam bych to neoznámil/a, styděl/a bych se
- d) nikomu bych to neřekl/a
- e) nevím jak bych takovou věc řešil/a
- f) jiné řešení jaké? .....

13. Podle mě je domácí násilí?

- a) fyzické násilí
- b) psychické násilí
- c) sexuální násilí
- d) emocionální násilí
- e) ekonomické násilí
- f) sociální násilí
- g) něco jiného, co? .....

14. Myslím si, že domácí násilí

- a) je soukromou záležitostí a mělo by zůstat utajeno v rodině
- b) by mělo být důsledně kriminalizováno a pachatel by měl být odsouzen
- c) je to ostuda, když je v rodině domácí násilí
- d) nemám na to svůj názor
- e) jiné řešení, jaké? .....

15. Setkal/a jste se někdy s domácím násilím?

- a) ano
- b) ne

16. Pokud ano, kdy poprvé jste se setkal/a s domácím násilím?

- a) v dětství
- b) v dospělosti
- c) v důchodu
- d) v domově pro seniory
- e) nikdy jsem neslyšel/la, že by někde k domácímu násilí docházelo

17. Pokud jste se setkal/a s domácím násilím, v jakém jste byl/a postavení?

- a) jako svědek
- b) jako poškozený
- c) jako agresor
- d) slyšel/a jsem to z doslechu
- e) doposud jsem o domácím násilí neslyšel/a

18. Jste muž nebo žena?

- a) žena
- b) muž

Pokud máte nějaký názor na domácí násilí, zde se můžete vyjádřit:

.....
.....
.....

PŘÍLOHA P II: ŘEŠERŠE POUŽITÉ LITERATURY

BIGGS, Simon, Chris PHILLIPSON a Paul KINGSTON. *Elder abuse in perspective*. Philadelphia: Open University Press, 1995, 144 s. ISBN 03-351-9147-9.

Jde v posledních letech o první knihu, poskytující kritickou a reflexní analýzu této rostoucí problematiky. Zaměřuje na otázky zneužívání starších spojené s odbornou přípravou a zkoumáním metod intervence a prevence. Snaží se upozornit společnost na tento problém a také ho pochopit a vysvětlit.

BURIÁNEK, Jiří a kol. *Domácí násilí na mužích a seniorech*. Praha/Kroměříž: Triton, 2006, 108 s. ISBN 80-7254-914-6.

Cílem knihy je seznámit veřejnost s aktuálním tématem – domácím násilím. Vše v rovině empirického výzkumu a přispět tak k dalšímu zkoumání této problematiky. Kniha je rozdělena na tři části. První část se věnuje základním informacím spojených s domácím násilím. Druhá část se zabývá domácím násilím na mužích a poslední domácím násilím na seniorech. Druhá a třetí část obsahují rizikové faktory, znaky násilí, názory mužů na aktuálnost tématu. Druhá kapitola je navíc doplněna i případovou studií, třetí potom kazuistikami o týrání a zneužívání seniorů.

CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, 158 s. Albatros Plus. ISBN 978-80-00-01550-7.

Kniha je určena nejen obětem domácího násilí, ale i těm, kteří znají někoho v této pozici a chtějí mu pomoci. Autorka na devíti příkladech skutečných lidí popisuje různé způsoby, jak se domácí násilí projevuje a zároveň představuje možnosti, jak se mu můžeme bránit. Pomocí této knihy se snaží dát obětem domácího násilí na vědomí, aby si přiznaly, že se jich tato věc týká. Aby otevřely oči a nebály se, si říct o pomoc.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 150 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2207-8.

Autorka se v knize zaměřuje na vybranou skupinu sociálně patologických jevů nebo deliktů - domácí násilí, stalking a mnohočetné vraždění. Každému z jevů je věnována samostatná kapitola, jež obsahuje úvodní seznámení s danou problematikou, základní informace, druhy a příčiny jevu. Popisuje přístupy k jejich řešení a podává i jejich

psychologickou interpretaci. Krom toho jsou dále tyto jevy doplněny o názory forenzní psychologie.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

V pěti kapitolách je podrobně popsána psychologická, sociální a právní pomoc obětem. Jedná se o příručku určenou především pro lidi pracující v pomáhajících profesích. Ale je vhodná i pro studenty, lékaře, pracovníky linky důvěry a další, neboť poskytuje praktické informace a rady, jak pracovat s oběťmi trestných činů. Kniha byla symbolicky vydána u příležitosti oslav 15. výročí existence Bílého kruhu bezpečí a Evropského dne obětí.

DALIGAND, Liliane a Véronique BEDIN. *Násilí v partnerských vztazích*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014, 141 s. ISBN 978-80-262-0718-4.

V knize najdeme příběhy lidí, jež byli postihnuti domácím násilím. Po úvodních definicích a statistických údajích jsou popisovány skutečné příběhy lidí. Cílem knihy je ukázat utrpení, kterým prošli, aby další lidé mohli podobnému osudu uniknout. Našli v sobě odvahu a začali hledat pomoc

HŘÍBALOVÁ, Marie: *Násilí na seniorech v českých rodinách. Analýza jeho příčin*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, 2008. 184 s.

Autorka se v práci zabývá teoretickými východisky domácího násilí. Popisuje stárnutí a stáří a pokouší se definovat pojem senior. Podrobněji se věnuje mezigeneračnímu násilí na seniorech a jeho příčinám. Také se v práci zabývá legislativou domácího násilí v České republice a mezinárodními aktivitám spojených s domácím násilím.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

Publikace je určena pro studenty pedagogických oborů a pro pedagogy, neboť jde o učební text. Ten se zabývá základy kvantitativně orientovaného výzkumu v pedagogice. Vysvětluje základní fakta klasického pedagogického výzkumu a rozebírá jeho základní fáze. Autor se věnuje otázkám měření, výhodám i nevýhodám kvantitativního přístupu, nejčastěji používaným metodám sběru dat v pedagogickém výzkumu.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Vyd. 2., upr. Praha, 1983.

Jde o výkladový slovník obsahující rozsáhlý výběr slov a výrazů cizího původu, se kterými se v českém jazyce setkáváme. Je určen nejen pro školy, ale i pro širokou veřejnost.

MARTINKOVÁ, Milada, Jiří VLACH a Soňa KREJČOVÁ. *Špatné zacházení s osobami pokročilého věku - se zvláštním zřetelem k domácímu násilí*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. 98 s. Studie. ISBN 978-80-7338-087-8.

Jedná se o studii Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, jež se zabývá problematikou špatného zacházení se seniory ze strany příbuzných (členů rodiny). Cílem studie bylo přispět k zmapování výskytu jednotlivých forem ubližování seniorům jejich příbuznými z pohledu sociálních pracovníků poskytujících služby v soukromí domova. Dále zjistit, co by přispělo k tomu, aby se veřejnost více této problematice věnovala a zveřejnit informace o kriminalitě páchané na seniorech od Policie České republiky.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013. 570 s. ISBN 978-80-262-0366-7.

Jde o první českou encyklopedii z oboru sociální práce. Obsahuje více jak dvě stě hesel uspořádaných do tematických bloků. Poskytuje přehled psychologických a sociologických teorií a přístupů, přehled klíčových pojmů, technik a metod sociální práce, poskytovaných služeb a ohrožených skupin.

NOVÁK, Tomáš a Věra CAPPONI. *Sám proti agresi*. 1. vyd. Praha: Grada, 1996, 123 s. ISBN 80-716-9253-0.

Publikace představuje základní informace o agresivitě, šikanování, psychickém týrání na pracovišti – mobbingu a fyzickém napadení. Dá se říci, že jde o praktickou příručku na zvládnutí agrese v sociálních skupinách. Popisuje různé formy agrese a uvádí praktické rady, jak se jí bránit. Dále se snaží naučit odhalovat projevy agrese, bránit se různým projevům agrese nebo jim předcházet. Je rozčleněna do deseti kapitol. Místo úvodu a závěru je součástí publikace test. Úvodní test vystihuje přístup člověka k životu. Podle výsledku vyhodnocení na něj navazují dva subtesty. Závěrečný test se týká asociací, jež nám vyvstávají u rodinných příslušníků. Při vyplňování testu se klade důraz na zamyšlení se nad svým chováním.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 203 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5.

Kniha představuje komplexní pohled na minulost a současnost sociální pedagogiky. Je rozdělena do tří částí. První část je věnována popisu historických a současných myšlenkových proudů, na kterých sociální pedagogika stavěla svá paradigmaty, pohledy na výchovu a prostředí. Druhá část se zabývá otázkami spojenými se specifiky sociální pedagogiky- jejího zaměření, obsahového pojetí a problematikou pojetí profese sociálního pedagoga. Třetí část se zabývá vícero tématy, jež souvisí se sociální pedagogikou a jež přispívají k porozumění vztahů a souvislostem v sociální realitě.

SCHNEIDER, Hans Joachim *Internationales Handbuch der Kriminologie*. Berlin: De Gruyter Recht, 2007, 1065 s. ISBN 978-3-89949-128-9.

Publikace je mezinárodní příručkou věnující se zásadním oblastem kriminalistiky. Úvod publikace je věnován zhodnocení pokroku v kriminologickém výzkumu na mezinárodní, evropské a německé úrovni. Celkově se člení na pět kapitol. V nich je kladen důraz na mezinárodní a mezioborové přístupy kriminologie. Příručka slouží jako základní literatura v kriminologickém výzkumu a jako nástroj každodenního rozhodování pro lékaře v systému trestního soudnictví.

ŠEVČÍK, Drahomír a kol. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 186 s. ISBN 978-80-7367-690-2.

Kniha přináší velmi přehledný souhrn informací o domácím násilí, jeho podobách, formách a typech. Popisuje jeho cyklus i výskyt mezi obyvateli České republiky. Jedna z podkapitol se věnuje důsledkům domácího násilí a s tím spojeného syndromu týrané osoby. V knize jsou podrobně charakterizovány násilné osoby i osoby ohrožené domácím násilím. Poslední kapitola se věnuje pomoci ohroženým osobám – je zde popsána činnost intervenčních center, interdisciplinární spolupráce, prevence a intervence v případech domácího násilí. Stručně je zde vysvětlen i právní rámec domácího násilí v České republice.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.

Kniha poukazuje na násilí v partnerských vztazích z pohledu obětí, pachatelů a dětí, jak účastníci domácího násilí vnímají tuto problematiku. Kniha je členěna na čtyři části.

V úvodu jsou vysvětleny základní pojmy, dále formy domácího násilí a jsou zde zmiňovány i o nejčastějších mýty spojené s násilím v partnerských vztazích. V dalších částech jsou popsány možné způsoby intervence, základní doporučení pro efektivní pomoc obětem. Přílohou knihy je seznam organizací, jež se zabývají pomocí obětem trestných činů.

VODÁČKOVÁ, Daniela a kol. *Krizová intervence*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 543 s. ISBN 978-80-262-0212-7.

Knihy se zaměřuje na problematiku krizové pomoci. Jsou v ní popisovány různé situace, při kterých lidé vyhledávají odbornou pomoc, a také nastiňuje, jaké jsou možnosti krizové intervence. Je rozdělena do dvou částí. V první části jsou detailně rozebírány teoretické východiska a různé formy (setkání tváří v tvář, telefonická pomoc, krizová intervence při katastrofách) a techniky krizové intervence. Druhá část se věnuje krizím spojených s jednotlivými fázemi lidského života. Zde je i část věnovaná seniorům. Knihy také podává ucelený přehled pracovišť krizové intervence u nás i v zahraničí. Poslední kapitoly knihy se věnují sociálně-právním aspektům krizové intervence.

WHITAKER, Daniel J. a John R. LUTZKER. *Preventing partner violence: research and evidence-based intervention strategies*. Vyd. 1. Washington, DC: American Psychological Association, 2009, 300 s. ISBN 14-338-0434-4.

Knihy představuje komplexní přehled informací o partnerském násilí. V knize jsou rozebírány rizikové faktory, účinky na zdraví, sledování, prevence a intervence při domácím násilí, včetně teorie. Autoři knihy tvrdí, že hlavním cílem moderní civilizované společnosti je odhalit problém co nejdříve a zastavit dříve, než se někomu stane něco zlého.

PŘÍLOHA PIII: ADRESÁŘ KONTAKTŮ VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Tab. 23: Adresář kontaktů pomoci pro seniory

Adresář kontaktů pomoci pro seniory			
Název organizace	Telefon	Webové stránky	E-mail
Azylové domy		www.azylovedomy.cz	info@azylovedomy.cz
Bílý kruh bezpečí	257 317 110	www.bkb.cz	centrala.praha@bkb.cz
DONA linka	251 511 313	www.donalinka.cz	dona.linka@bkb.cz
Elpida	800 200 007	www.elpida.cz	linkasenioru@elpida.cz
Infovictims	257 317 110	www.infovictims.cz	
Intervenční centra	472 743 835	www.domaci-nasili.cz	apic@seznam.cz
Intervenční centrum Zlín	577 210 809, 777 219 150	www.centrum-poradenstvi.cz	info@centrum-poradenstvi.cz
Linky důvěry	606 356 712	www.capld.cz	
Linka pomoci obětem	116 006	www.linka-pomoci.cz	
Městská policie	156		
Občanské poradny		www.obcanskeporadny.cz	
Peněžitá pomoc státu	221 997 111	portal.justice.cz	posta@msp.justice.cz
Policie České republiky	158, 112	www.policie.cz	epodatelna.policie@pcr.cz
Psychoterapeutické centrum Gaudia		www.gaudia.cz	
Rosa	241 432 466 , 602 246 102	rosa-os.cz	poradna@rosa-os.cz
Tísňové volání	112		
Záchranná služba	155		
Zdravotnická péče	112	www.mzcr.cz	
Život 90, Senior telefon	800 157 157	www.zivot90.cz	seniortelefon@zivot90.cz

Zdroj: vlastní zpracování